

Bela knjiga Slovenske demografije

»Evropska demografska zima«

Uredila

Matjaž Gams, Janez Malačič

Januar 2019

Urednika:

Matjaž Gams
Odsek za inteligentne sisteme
Institut »Jožef Stefan«, Ljubljana

Janez Malačič
Katedra za matematiko, statistiko in operacijske raziskave
Ekonomska fakulteta Ljubljana

Založnik: Institut "Jožef Stefan", Ljubljana
Priprava knjige: Mitja Lasič, Lana Zemljak

Dostop do e-publikacije:
<http://library.ijs.si/Stacks/Literature/>

Ljubljana, januar 2019

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani COBISS.SI-ID=298500864 ISBN 978-961-264-143-6 (epub) ISBN 978-961-264-144-3 (pdf)
--

KAZALO

1.	UVOD	5
2.	UGOTOVITVE IN PREDLOGI.....	7
2.1.	Demografski problemi Slovenije,.....	7
2.2.	Svetovna rast prebivalstva se počasi ustavlja.	7
2.3.	S totalno stopnjo rodnosti pod 1.6 v zadnjih desetletjih.....	7
2.4.	V Sloveniji se vsako leto rodi okoli 10.000 otrok premalo.....	7
2.5.	S povprečno dolžino delovnega življenja, v katerem odrasli ustvari več kot potroši,	8
2.6.	Vsako leto iz Slovenije odide cca 5 - 8.000 državljanov	8
2.7.	Ob premalo mladih in 60 do100 tisoč nezaposlenih	8
2.8.	V razvitem svetu čedalje bolj uporabljajo avtomatiko, robote, bio- in nano-tehnologijo,....	9
2.9.	Politični vrh in ministrstva so v zadnjih letih izpeljala le malo strokovnih srečanj	9
2.10.	Marsikateri medij ignorira strokovne dogodke o demografiji	9
2.11.	O rešitvah ima demografska stroka deljena mnenja	10
3.	VABILO NA POSVET.....	11
4.	POROČILO S POSVETA	14
4.1.	Sklep državnega sveta Republike Slovenije.....	14
4.2.	Zaključki posveta »Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda«	26
5.	PRISPEVKI	32
5.1.	Prof. dr. Janez Malačič,.....	32
5.2.	Prof. dr. Matjaž Gams,	35
5.3.	Dr. Alenka Kajzer,.....	40
5.4.	Dr. Božidar Voljč,	46
5.5.	Prof. dr. Dragan Marušič,.....	49
5.6.	Izr. prof. dr. Jože Sambt,	53
5.7.	Dr. Drago Čepar,	56
5.8.	Tomaž Merše,.....	58
5.9.	Dr. Tanja Istenič,.....	64
5.10.	Tine Kračun,	66
5.11.	Prof. dr. Jože Ramovš,.....	72
5.12.	Doc. dr. Janez Rifel,	76
5.13.	Prof. dr. Eda Bokal Vrtačnik,	79
5.14.	Anton Bajec,	83
5.15.	Doc. dr. Tadej Strehovec,	92

5.16.	Doc. dr. Mari Jože Osredkar,.....	96
-------	-----------------------------------	----

1. UVOD

Enajsta tradicionalna slovenska demografska konferenca »Soočanje z demografskimi izzivi« je bila v letu 2018 izvedena skupaj z demografskim posvetom v Državnem svetu. Prispevki konference so del zbornika konference, ki je dosegljiv na spletnem naslovu

http://library.ijs.si/Stacks/Proceedings/InformationSociety/2018/IS2018_Volume_F%20-%20Demografija.pdfhttp://library.ijs.si/Stacks/Proceedings/InformationSociety/2018/IS2018_Volume_F%20-%20Demografija.pdf,

prispevki na demografskem posvetu pa so predstavljeni v tej Beli knjigi slovenske demografije s podnaslovom »Evropska demografska zima«.

Celotno »Belo knjigo slovenske demografije« sestavljajo naslednja poglavja:

1. Uvod
2. Ugotovitve in predlogi
3. Vabilo na posvet
<http://www.ds-rs.si/?q=novice/kako-prepreciti-izumiranje-slovenskega-naroda>
<https://www.youtube.com/watch?v=HaZrGAzhV2o>
4. Poročilo s posveta
http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/gams_ds_10.10._2018.pdf
<http://www.ds-rs.si/node/3892>
5. Prispevki

Urednika: Matjaž Gams, Janez Malačič

Datum: Januar 2019

2. UGOTOVITVE IN PREDLOGI

2.1. Demografski problemi Slovenije,

pa tudi Evrope in človeštva, so dolgoročno, srednjeročno in delno tudi kratkoročno najpomembnejši strukturni problemi, katerih reševanje je ključno za uspešen razvoj.

Predlagani ukrep: *posvetiti tem najpomembnejšim problemom primerno pozornost.*

2.2. Svetovna rast prebivalstva se počasi ustavlja.

Prebivalstvo sveta bo predvidoma doseglo nekaj čez 10 ali morda 11 milijard, nato pa bo začelo upadati. Po nekaterih napovedih bodo problemi (klimatske spremembe, okolje, pretirana poraba ipd.) v nekaj desetletjih ne samo zmanjšali kvaliteto življenja, ampak celo nekatere regije spremenile v taki meri, da v njih ne bo mogoče normalno živeti. Posledično grozi, da se bosta tako kvaliteta življenja kot svetovna gospodarska rast obrnila v negativno smer.

Predlagani ukrep: *Povečati skrb za okolje in se usmeriti v trajnostni razvoj.*

2.3. S totalno stopnjo rodности pod 1.6 v zadnjih desetletjih

v Sloveniji, pa tudi v številnih drugih državah v Evropi, smo daleč pod idealnim trajnostnim številom 2.1 otrok na žensko. Evropski problemi so precej drugačni kot npr. afriški. V preostanku tega stoletja bo Afrika edina celina s hitro rastjo prebivalstva, njen delež v svetovnem prebivalstvu pa se bo hitro višal. Že do leta 2060 lahko preseže četrtino, medtem ko bo takrat le 6-7% ljudi živelo v Evropi. Primer: Etiopija je imela leta 2015 99,9 milijonov prebivalcev (<http://www.worldometers.info/world-population/ethiopia-population/>), več kot katerakoli druga evropska država z izjemo Rusije, konec leta 2018 ima 108 milijonov prebivalcev (v treh letih +8 milijonov prebivalcev, za 4 Slovenije), po napovedih pa bo leta 2050 dosegla 190 milijonov prebivalcev. Drug zanimiv primer je Nigerija, ki bo s 400 milijoni prebivalcev okrog leta 2050 postala tretja najštevilčnejša država sveta in bo na tem mestu prehitela ZDA

(https://www.youtube.com/watch?v=V5BDq_bwd-0)

Predlagani ukrep: *S primernimi ukrepi bi bilo smotrno pospešiti demografski prehod v Afriki in drugih hitro rastočih državah ter dvigniti rodnost v državah, kjer rodnost že več desetletij ne zagotavlja nemotenega obnavljanja, to pa je še posebej v Evropi in Sloveniji.*

2.4. V Sloveniji se vsako leto rodi okoli 10.000 otrok premalo

za nemoteno reprodukcijo, kar se preko vsakoletnega primanjkljaja že sedaj prenaša v stanje, ki bo že v bližnji prihodnosti nevarno za normalno delovanje osnovnih družbenih podsistemov, kot so npr. nemotena reprodukcija aktivnega prebivalstva, primeren dotok kvalitetnih kadrov, zdravstveno varstvo, obramba države, financiranja pokojninskega sistema in sistema dolgotrajne oskrbe, servisiranje zadolženosti države ipd., dolgoročno pa celo obstoj družbene skupnosti, države in nacionalne identitete, če naštejeva samo najpomembnejše. Z dolgoročnojšo rodnostjo najmanj okoli 1,8 – 1,9 so razmere v taki državi še znosne, če je država odprta za raven imigracije, ki jo je še možno normalno integrirati, nižje vrednosti pa povzročajo celo vrsto že naštetih težav, ki se jim praktično

ne da izogniti. Dolgoročno kaj drugega kot stagnacija, ki ji bo sledilo nazadovanje in končno neke vrste izumrtje, pa naj bo genetsko ali celo fizično in še prej kulturno in jezikovno, ne more biti.

Predlagani ukrep: *Povečati rodnost v Sloveniji npr. tako, da se pri sprejemanju vsakega zakona razloži tudi vpliv zakona na demografsko sliko, pri čemer se doda mnenje neodvisne demografske stroke.*

2.5. S povprečno dolžino delovnega življenja, v katerem odrasli ustvari več kot potroši,

in je v Sloveniji po metodologiji NTA samo okrog 30 let in s tem med najslabšimi v evropskih državah, za katere imamo podatke, kar skupaj s čez 600.000 upokojenci in premajhno rodnostjo skupno vpliva na zelo nezdravo razmerje med mladimi, zaposlenimi in upokojenimi. V zadnjih letih je samo okrog 15% prebivalstva starega od 0 do 14 let, okrog 19% je starejših od 65 let. Najpomembnejša pa je, da se bo prebivalstvo Slovenije še naprej zelo hitro staralo, tako da bo delež starejših od 65 let že sredi tega stoletja dosegel raven blizu 30 %.

Predlagani ukrepi: *stimulativno povečati delovno dobo ter omogočiti upokojencem aktivno sodelovanje v delovnem procesu. Ob tako premajhni rodnosti, kot jo ima Slovenija, je nujno omogočiti potrebno priseljevanje ter vlagati v šolanje in usposabljanje predvsem mlajših priseljencev. Namesto sedanjega stihijskega pristopa je treba podrobno analizirati potrebe po kadrih določenih profilov in jih na sistematičen način poiskati in vpeljati v delo in okolje.*

2.6. Vsako leto iz Slovenije odide cca 5 - 8.000 državljanov

in pride približno toliko tujcev, posebej problematičen pa je odhod najbolj sposobnih mladih, ki jih ocenjujemo na cca 1000 letno. Zato Slovenija nima zadosti mladih in prodornih idej, sveže energije, agilnosti in porajanja ter ustanavljanja novih in prodornih podjetij. Še posebej je to razvidno pri najbolj zahtevnih intelektualnih poklicih kot raziskovalcih ali zdravnikih. Medtem ko približno četrтина mladih zdravnikov odide v tujino in se mladi raziskovalci odpravljajo raziskovat najbolj zanimive svetovne probleme v tujino, je Slovenija svetovni rekorder po tem, koliko malo sredstev (0,37% BDP) nameni fakultetam in inštitutom v primerjavi s celotnimi sredstvi za znanost in razvoj, hkrati smo tretji najslabši v Evropi po financiranju akademske znanosti. Medtem ko Kitajska namenja izredna sredstva za znanost in se poteguje za mesto prve svetovne velesile, pri nas najboljše plačani mladi raziskovalci dosegajo povprečno slovensko plačo, za vrnitev iz tujine pa ni posebne stimulacije.

Predlagani ukrepi: *Povečati sredstva za znanost in razvoj. Urediti je treba vrsto področij od zdravstva do varovanja vod. Treba je vpeljati rešitve IKT, posebej umetne inteligence.*

2.7. Ob premalo mladih in 60 do 100 tisoč nezaposlenih

zadnja leta na trgu dela intenzivno primanjkuje delavcev, medtem ko skoraj 1000 zaposlenih na Zavodu za zaposlovanje na stare načine nudi delo in raje zaposlujemo tuje delavce kot domače nezaposlene in domače upokojence. Hkrati ob pomanjkanju na trgu dela upokojenci ostajajo hendikpirani v svoji želji, da bi sodelovali v delovnem procesu. Državljanji in državljanke iščejo delo in bi radi delali, pa dela ne dobijo, medtem ko nekritično najemamo večinoma slabo usposobljeno ali nekvalificirano tujo delovno silo.

Predlagani ukrepi: *stimulativno povečati delovno dobo, omogočiti upokojencem aktivno sodelovanje v delovnem procesu. Namesto sedanjega stihijskega pristopa je treba podrobno analizirati potrebne*

kadre in jih na sistematičen način poiskati in vpeljati v delo in okolje. Reformirati je treba Zavod za zaposlovanje in spremeniti zakonodajo za lažje zaposlovanje nezaposlenih. Podobno kot v Nemčiji je treba omogočiti pridobitev dela vsakemu, ki je pripravljen poprijeti v službi.

2.8. V razvitem svetu čedalje bolj uporabljajo avtomatiko, robote, bio- in nano-tehnologijo,

ki je cenejša kot najemanje cenene delovne sile iz tujih držav, zato npr. ZDA beleži rekordno nizko nezaposlenost, podjetja kot Muskova tovarna avtomobilov Tesla pa so izredno visoko avtomatizirana. Slovenska birokratska ureditev pa ne dovoljuje niti vožnje avtonomnih vozil. Namesto da bi bili čedalje bolj odprti za znanost in nove pobude, se povečuje birokratiziranost, togost in napadi na znanost.

Predlagani ukrepi: *zmanjšati stopnjo ideološko-političnega odločanja in dati večjo težo stroki in socialni družbi.*

2.9. Politični vrh in ministrstva so v zadnjih letih izpeljala le malo strokovnih srečanj

na nacionalnem nivoju brez vsiljevanja svojih ideoloških in političnih pogledov. Edina slovenska strokovna konferenca z 11 leti delovanja in strokovno srečanje v Državnem svetu maja 2018 so doživeli le malo pozornosti in podpore političnega vrha, občasno pa aktivne ideološke, medijske in politične napade. Kot da si del stroke aktivno in krčevito prizadeva izboljšati demografske razmere v Sloveniji, del stroke in političnega vrha pa tega ne podpirata.

Predlagani ukrepi: *Smotrno bi bilo izpeljati več nacionalnih demografskih strokovnih srečanj brez pritiska ideologij in izboljšati Belo knjigo slovenske demografije, ki je videna predvsem v smeri spodbude, da se začnemo sistematsko in strokovno ukvarjati z enim največjih slovenskih problemov. Treba bi bilo napisati nacionalni demografski program in pred sprejemanjem ukrepov analizirati, ali in v koliki meri bodo vplivali na približevanje vsaj znosni rodnosti.*

2.10. Marsikateri medij ignorira strokovne dogodke o demografiji

in podpira tabu teme in dogme za preprečevanje odkrite strokovne debate v javnosti, namesto da bi korektno poročal o problemih in predlaganih rešitvah. Vsiljuje se miselnost, da je ljudi na planetu preveč (s čemer se je možno strokovno strinjati) in da je zato treba zmanjšati rodnost v Sloveniji (to pa je samomorilsko). Z rodnostjo pod 1.6 se dolgoročno prebivalstvo Slovenije v primerjalni starostni skupini, recimo mladih, rapidno zmanjšuje, kar bo srednjeročno pripeljalo do še večje demografske letargije in končno izumrtja domorodnega slovenskega prebivalstva, tako Slovencev po narodnosti, kot Hrvatov, Srbov, Italijanov, Madžarov in drugih.

Predlagane rešitve: *Treba je osvestiti ljudi, da imata Evropa in Slovenija povsem drugačne demografske probleme kot Afrika. Pregovorna samomorilnost Slovenije ne bi smela postati evropski način razmišljanja, kot ne bi smela v svetu prevladati nebrzdana rodnost, ki bi verjetno kmalu pripeljala do svetovnega nazadovanja in dolgoročno verjetno tudi zatona človeške civilizacije.*

Veljalo bi spremeniti medijsko zakonodajo tako, da se stroki in posameznikom omogoči odgovor na medijske napade v roku nekaj dni. Za nasprotujoče trditve strokovnih združenj je treba omogočiti vsaj odgovor na medsebojno različne poglede.

2.11. O rešitvah ima demografska stroka deljena mnenja

– eni menijo, da ni možno izboljšati razmer brez radikalnih sprememb, drugi pa menijo, da je z dokaj preprostimi sredstvi možno povečati rodnost. Ključno je, da mladi starši, zlasti ženske, dobijo urejeno in stabilno okolje, v katerem lahko skrbijo za otroke in združujejo delo in družinsko življenje, ne pa da morajo izbirati med kariero in starševstvom. Prav tako je ključna družbena klima – ali so starši in otroci dobrodošli, ali pa so manj vredni na trgu dela in v družbi.

Predlagani ukrepi: Namesto nevtralnih ali celo demografiji nenaklonjenih ukrepov, ali pozitivno koreliranih in izredno dragih ukrepov, bi bilo smotrno strokovno določiti najbolj učinkovite ukrepe v smislu cena/dvig rodnosti. Marsikateri ukrep bi celo sam zase prinesel neposredno kratkoročno (srednjeročno je strokovno potrjeno) finančno izboljšanje za Slovenijo, še pomembnejši pa je integriran učinek.

Sprejeti je treba vrsto stimulativnih ukrepov za mlade in mlade družine – od pravice do dela, večjo varnost na delovnem mestu za mlade starše, večje ugodnosti za vračanje najbolj sposobnih iz tujine.

Sklepna misel je, da so mnoge demografske teme v slovenskem prostoru nepotrebno dogmatizirane in stigmatizirane v škodo kvalitete življenja in delovanja Slovenije. Če bi stroki dopustili možnost, da s svojimi spoznanji seznani javnost, da bi strokovne rešitve podprla pristojna ministrstva in politični vrh, bi državljani in zlasti starši in otroci živeli bistveno bolje in ne bi bili izpostavljeni nepotrebnim in škodljivim pritiskom, ki zmanjšujejo kvaliteto življenja in zadovoljstvo. Posebej neprimerno je slabšanje pogojev za mlade od preobremenitev, prekarstva, povečevanja hormonskih motilcev, slabih pogojev dela do bega možganov v tujino. Brez korenite spremembe odnosa političnega vrha in javnosti do demografskih problemov, kot ključne slovenske in evropske strukturne teme, si ne moremo obetati dobrih časov ne srednje- in še manj dolgoročno.

Najbolj osnovno demografsko trditev, da je idealna rodnost 2.1 in da je slovenska z 1.6 daleč pod sprejemljivo, je treba sprejeti kot znanstveno dejstvo in ne kot stvar ideološke debate.

Janez Malačič

Matjaž Gams

3. VABILO NA POSVET

Številka: 065-01-2/2018/1

Ljubljana, 16. 5. 2018

Državni svet Republike Slovenije vabi na posvet z naslovom

KAKO PREPREČITI IZUMIRANJE SLOVENSKEGA NARODA?

v četrtek, 24. maja 2018, ob 9.30 uri,

v dvorani Državnega sveta, Šubičeva 4, Ljubljana.

Posvet je namenjen pojasnitvi slovenskega demografskega stanja in projekcij slovenskim medijem, množicam in političnim odločevalcem, na podlagi predstavitev strokovnih analiz demografske tematike in s ciljem krepitve zavedanja o njeni pomembnosti.

Posledice (pre)nizkih stopenj rodnosti bodo srednjeročno in posebej dolgoročno izredno negativno vplivale na kvaliteto življenja v Sloveniji in preživetje slovenskega naroda, kot tudi na državljanke in državljane Slovenije, saj ima tudi drugo avtohtono prebivalstvo Slovenije z rodnostjo podobne težave kot Slovenci po narodnosti. V bistvu gre za evropski problem, znan po definiciji francoskega demografa kot »evropska demografska zima« oz. »implozija prebivalstva«. Na podlagi posveta bo pripravljena Bela knjiga demografije, ki bo lahko služila političnim odločevalcem kot strokovna podlaga za lažje oblikovanje demografske politike.

Posvet bodo povezovali **prof. dr. Matjaž Gams**, državni svetnik, predstavnik raziskovalne dejavnosti, **prof. dr. Janez Malačič** z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in psihologinja **Ajda Svetelšek** z Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Vljudno vabljeni k aktivni udeležbi.

Prof. dr. Matjaž Gams
državni svetnik

Alojz Kovšca
predsednik Državnega sveta

Program posveta

9.30 – 10.10	Uvodni nagovori
---------------------	------------------------

Alojz Kovšca, predsednik Državnega sveta Republike Slovenije

Pozdravni nagovor

Prof. dr. Matjaž Gams, državni svetnik

Demografski trendi v svetu in Sloveniji

Dr. Božidar Voljč, svetovalec SAZU za področje gerontologije

Demografske spremembe kot civilizacijski dosežek

Dr. Alenka Kajzer, namestnica direktorja Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Strategija dolgožive družbe

10.10 – 12.00	Strokovni prispevki
----------------------	----------------------------

Prof. dr. Janez Malačič, predsednik konference Soočanje z demografskimi izzivi, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

Migracije in staranje prebivalstva

Prof. dr. Dragan Marušič, rektor Univerze na Primorskem

Abortirani razvojni potencial

Dr. Matic Lozinšek, Mlada akademija

Problemi mlade generacije raziskovalcev

Izr. prof. dr. Jože Sambt, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

Na dolgi rok je ključna rodnost

Dr. Drago Čepar, nekdanji državni sekretar za družino na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve

Koliko nas manjka? Zakaj Vlada skriva obseg primanjkljaja ljudi v delovni starosti?

Tomaž Merše, predsednik Družinske pobude, društva za družini naklonjeno družbo

Družinska politika in demografija

Dr. Tanja Istenič, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

Ali smo ekonomski sistem prilagodili zaostrenim demografskim razmeram?

Tine Kračun, Inštitut za strateške rešitve

Priložnosti demografskih izzivov

Dr. Andraž Rangus, predstavnik Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

Predstavitev sedanjega stanja ter demografskih izzivov z vidika pokojninskega sistema v Sloveniji

Ana Pleško, Simbioza

Najbogatejši dialog prihodnosti bo medgeneracijsko sodelovanje

Prof. dr. Jože Ramovš, Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje

Razvoj sožitja za reševanje demografske krize

Tin Kampl, predsednik Medgeneracijske koalicije Slovenije (MeKoS)

Medgeneracijsko sodelovanje kot gonilna sila razvoja

Doc. dr. Janez Rifel, Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani

Močna družinska medicina je najboljši način zdravstvene obravnave starajočega se prebivalstva

Prof. dr. Eda Bokal Vrtačnik, dr. med, Univerzitetni klinični center Ljubljana

Vpliv OBMP na slovensko demografsko sliko

Dr. Karin Kasesnik, Nacionalni inštitut za javno zdravje

Zdravstveni, socialni in ekonomski vidiki staranja prebivalstva

Doc. dr. Tadej Strehovec, Slovenska škofovska konferenca

Prihodnost pripada verskim skupnostim: Pozitivni vpliv religij na rodnost

Jože Kurinčič, Društvo katoliških pedagogov Slovenije

Otroci – politični tabu

Anton Bajec, ex. Inštitut za starševstvo in družino

Analiza delovanja 43. člena Ustave Republike Slovenije

Doc. dr. Mari Jože Osredkar, Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani

Katoliški nauk o družini

4. POROČILO S POSVETA

4.1. Sklep državnega sveta Republike Slovenije

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 065-01-2/2018/11
Ljubljana, 1. 10. 2018

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 11. seji 10. 10. 2018, na podlagi 29. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) in na podlagi posveta z naslovom *Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda?* sprejel naslednji

S K L E P

Državni svet Republike Slovenije je 24. 5. 2018 organiziral posvet z naslovom *Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda?*, katerega namen je bil oris aktualnega slovenskega demografskega stanja in projekcij na podlagi predstavitev strokovnih analiz in poudarjanjem zavedanja o pomembnem vplivu demografskih trendov na srednjeročno in dolgoročno kakovost življenja v Sloveniji.

Posvet so povezovali državni svetnik dr. Matjaž Gams, predstavnik raziskovalne dejavnosti, prof. dr. Janez Malačič z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in psihologinja Ajda Svetelšek z Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. Udeležence posveta je uvodoma nagovoril predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca. Sledili so uvodni prispevki državnega svetnika dr. Matjaža Gamsa, ki je orisal demografske trende v svetu in Sloveniji, dr. Božidarja Voljča, svetovalca SAZU za področje gerontologije, ki je dolgoživost ocenil kot velik civilizacijski dosežek, in dr. Alenke Kajzer z Urada za makroekonomske analize in razvoj, ki je predstavila vsebino Strategije dolgožive družbe.

V okviru osrednjega dela posveta so svoje strokovne poglede na tematiko predstavili prof. dr. Janez Malačič z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani (glede migracij in staranja prebivalstva), rektor Univerze na Primorskem dr. Dragan Marušič (glede abortiranega razvojnega potenciala); dr. Matic Lozinšek z Mlade akademije (glede problemov mlade generacije raziskovalcev); dr. Jože Sambt z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani (glede ključnega pomena rodnosti na dolgi rok); dr. Drago Čepar, nekdanji državni sekretar za družino na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve (glede obsega primanjkljaja ljudi v delovni starosti); Tomaž Merše, predsednik Družinske pobude, društva za družini naklonjeno družbo (glede družinske politike in demografije); dr. Tanja Istenič z Ekonomske

fakultete Univerze v Ljubljani (glede prilagojenosti ekonomskega sistema zaostrenim demografskim razmeram); Tine Kračun z Inštituta za strateške rešitve (glede priložnosti, ki izhajajo iz demografskih izzivov); dr. Andraž Rangus z Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (glede sedanjega stanja ter demografskih izzivov z vidika pokojninskega sistema v Sloveniji); dr. Jože Ramovš z Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje (glede razvoja sožitja pri reševanju demografske krize); dr. Janez Rifel z Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani (glede močne družinske medicine kot najboljšega načina zdravstvene obravnave starajočega se prebivalstva), dr. Eda Bokal Vrtačnik z Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana (glede vpliva oploditve z biomedicinsko pomočjo na slovensko demografsko sliko); dr. Karin Kasesnik z Nacionalnega inštituta za javno zdravje (glede zdravstvenih, socialnih in ekonomskih vidikov staranja prebivalstva); dr. Tadej Strehovec iz Slovenske škofovske konference (glede pozitivnega vpliva religij na rodnost); Jože Kurinčič iz Društva katoliških pedagogov Slovenije (glede otrok kot političnem tabuju); Anton Bajec v imenu bivšega Inštituta za starševstvo in družino (glede 43. člena Ustave Republike Slovenije) ter dr. Mari Jože Osredkar s Teološke fakultete Univerze v Ljubljani (glede katoliškega nauka o družini).

Na podlagi predstavljenih strokovnih prispevkov so bili oblikovani naslednji s k l e p i :

I TRENUTNO DEMOGRAFSKO STANJE V SLOVENIJI IN SVETU

1. Rodnost v Sloveniji je v drugi polovici 20. stoletja drastično padla in se v zadnjih letih giblje med 1,5 in 1,6 otroka povprečno na žensko. Obdobje prenizke rodnosti v Sloveniji traja že 40 let. Za obnavljanje prebivalstva bi morali dosegati stopnjo rodnosti vsaj 2,1, oziroma ena ženska bi v času rodne dobe morala roditi v povprečju vsaj eno deklico, da bi nadomestila samo sebe.
2. Ne glede na nizko stopnjo rodnosti je Slovencev še vedno več kot kdajkoli prej v zgodovini (čez 2 milijona, vključno z izseljenci), število mladih pa vztrajno pada v relativnem in absolutnem smislu.
3. Pomemben element demografske slike v Sloveniji v zadnjih letih predstavlja pospešeno izseljevanje (zaskrbljujoč je velik delež mladih z visoko izobrazbo med izseljenci¹), pa tudi priseljevanje, ki ob nizki stopnji rodnosti pripomore k rasti skupnega števila prebivalcev.
4. Na podlagi postopka zunajtelesne oploditve se v Sloveniji rodi 6 % otrok (malo več kot 1.000 otrok; vsak dan trije), kar je, primerjalno gledano, zelo visok odstotek² in predstavlja pomemben prispevek k izboljšanju slovenske demografske slike.
5. Tudi v drugih razvitih (evropskih) državah se soočajo s pojavom t. i. »evropske demografske zime«, kot ga je poimenoval Gérard-François Dumont. Torej s starajočo se družbo in drastičnim upadom rodnosti na raven, ki ne zagotavlja več naravnega obnavljanja populacije (v Sloveniji je trenutno stopnja rodnosti med 1,5 in 1,6; v Evropi 1,5; v Združenih državah Amerike 1,7).
6. V zeleni knjigi Evropske komisije z naslovom Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami je bilo že leta 2005 zapisano, da se Evropa sooča z demografskimi spremembami, ki so po obsegu in teži brez primere, torej največje v dosednji evropski zgodovini. V skladu z navedenim dokumentom so ključni elementi demografske problematike, s katero se soočamo:

¹ Izobrazbena struktura emigrantov je na višjem nivoju kot znotraj celotne populacije; vsako leto se izseli 3.000 do 4.000 državljanov Republike Slovenije v starosti od 25 do 39 let, večinoma novi oz. nedavni diplomanti, magistranti in doktoranti.

² Med 38 državami EU, ki poročajo v Evropski register oploditev z biomedicinsko pomočjo (EIM-European IVF monitoring), je Slovenija po odstotku živorojenih otrok po postopkih zunajtelesne oploditve takoj za Dansko (6,2 %).

- za tretjino prenizka rodnost glede na pogoje naravnega obnavljanja evropskega starajočega se prebivalstva;
 - mlada generacija se težko in čedalje pozneje vključuje v samostojno zaposlitev in družinsko življenje;
 - srednja generacija (pre)zgodaj odhaja v pokoj, glede na podaljševanje pričakovanih let življenja;
 - naglo narašča delež generacije po 65. in 85. letu starosti, ki v veliki meri potrebuje dolgotrajno oskrbo in nego.
7. Na svetovni ravni število prebivalstva še vedno narašča (povprečna stopnja rodnosti na svetu je 2,4), kar proporcionalno vpliva na izumiranje živalskih vrst (v 40 letih je izumrlo približno 50 % živali) in biotsko raznovrstnost ter vodi v nadaljnje nenadzorovano uničevanje civilizacije in planeta. Število novorojenih otrok v zadnjih 10 letih se praktično ne povečuje več in tudi rast v svetu je predvsem posledica inercije demografskih dogajanj.
 8. Pričakovana življenjska doba se je zvišala po celem svetu (po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije na svetovni ravni znaša povprečno 70 let). V 45 letih smo tako pridobili 12,2 leti življenja, življenjsko pričakovanje pa se zadnjih 150 let povečuje za šest ur na dan.

II. PRIČAKOVANJA GLEDE DEMOGRAFSKEGA STANJA V SLOVENIJI TER SVETU V PRIHODNOSTI

1. Napovedi kažejo, da lahko v naslednjih tridesetih letih v Sloveniji pričakujemo močno absolutno povečanje števila starejših prebivalcev in še hitrejšo rast njihovega deleža v celotnem prebivalstvu³.
2. V primeru ohranitve stopnje rodnosti na obstoječi nizki ravni bo povprečna starost prebivalcev v Sloveniji do 2050 narasla na 48,6 let, medtem ko je 2017 po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije znašala 43,2 leti. Obenem se bo zmanjšala populacija v najbolj aktivni dobi – od 20 do 64 let (do 2030 predvideno zmanjšanje za 125.000 oseb). Vse to bo med drugim pomembno vplivalo tudi na trg dela.
3. Projekcije stopnje rodnosti v okviru posameznih verskih skupnosti⁴ kažejo, da se bo do leta 2050 stopnja rodnosti v okviru posameznih verskih skupnosti višala, v največji meri med verskimi skupnostmi, ki se uvrščajo v monoteistična verstva (islamska verska skupnost predviden porast vernikov za 73 %, v okviru krščanskih skupnosti 35 % porast), medtem ko naj bi leta 2050 delež tistih, ki ne izkazujejo verskega prepričanja, v primerjavi s celotno svetovno populacijo znašal 9 %.
4. Ključni izzivi za prihodnost v povezavi s področjem demografije so: staranje prebivalstva, sprejem t. i. zdravstvene reforme, ureditev področja dolgotrajne oskrbe v povezavi z obvladovanjem posledic dolgožive družbe; vključevanje starejših na trg dela in družbo ter nadaljnje spremembe pokojninske zakonodaje.

III. DOLGOŽIVOST, NJENI KLJUČNI ELEMENTI IN VZROKI ZANJO:

1. Potencial človeškega telesa je dandanes bistveno večji, kot so mislili v preteklosti. Dolgoživost je velik civilizacijski dosežek, ki predstavlja celovit kazalnik stopnje napredka (progresivnosti ali regresivnosti) neke družbe in uspešnosti delovanja javnih sistemov v njej. Prav tako se je povečala delovna doba in danes marsikateri zaposleni pri sedemdesetih z veseljem uspešno opravlja svoje delo.

³ Delež starejših od 65 let v celotni populaciji je bil ob osamosvojitvi Slovenije okoli 11 %, do leta 2017 se je približal 19 %, do leta 2030 naj bi zajemal že četrtno vsega prebivalstva (povečanje za 139.000 oseb).

⁴ Študije Pew Research Centre iz leta 2015.

2. Vzroki za razvoj dolgožive družbe so zelo raznoliki: medicinski (cepljenja proti nalezljivim boleznim; drastično znižanje stopnje smrtnosti otrok, vključno s stopnjo neonatalne smrti, ki je v Sloveniji med najnižjimi na svetu), varnejša prehrana, boljša izobrazbena struktura, olajšana mobilnost, večja obveščenost, višja stopnja higiene, zdravstvena zavest, demokracija, več državljskih pravic in osebnih svoboščin, enakopravnost spolov, mir itd.
3. Padec pričakovane življenjske dobe v določeni družbi lahko sprožijo različni dejavniki – družbeni, politični ali individualni (zdravju škodljive razvade; nedemokratski režimi vladanja; neustrezna ali pretirana uporaba antibiotikov; pandemija kroničnih nenalezljivih bolezni; socialni gradient v povezavi z distribucijo dohodka v družbi (ožji kot je njegov razpon, bolj pravična je družba - manjši je delež revnih, ki praviloma živijo manj časa in manj kakovostno); globalna soodvisnost, moč kapitala itd.). Značilen je padec življenjske dobe v Rusiji in v ZDA, zlasti v določenih skupinah ljudi.
4. Osnovni vzrok staranja prebivalstva je (pre)nizka rodnost (dokazljivo z matematičnimi modeli starostne sestave prebivalstva), na staranje prebivalstva pa pomembno vplivata tudi zniževanje smrtnosti v starejših letih in selektivnost migracij po starosti (odvisno od starostne sestave imigrantov in emigrantov iz ali v neko državo, ki se lahko bistveno razlikuje od starostne sestave prebivalstva neke države, ki ne migrira).
5. Dvojnost procesa staranja prebivalstva se kaže v tem, da je pojav podaljševanja pričakovane življenjske dobe po eni strani ocenjen kot pozitiven (tako za posameznika kot za družbo, saj kaže na njeno visoko stopnjo razvitosti), medtem ko po drugi strani (zlasti pretirano) staranje prebivalstva ogroža osnovni interes družbe - nemoteno obnavljanje populacije, ker ruši vzdržna razmerja med osnovnimi, večjimi skupinami prebivalstva (0–19 let, 20–64 let in 65+ let). Slednje zato predstavlja velik izziv za našo družbo.
6. Pri proučevanju demografskih sprememb s socialno-antropološkega vidika se ugotavlja, da:
 - mlada, srednja in tretja generacija niso med seboj dovolj povezane, da bi razvijale sodobno post-tradicionalno medgeneracijsko solidarnost;
 - družina čedalje težje sama oskrbuje stare onemogle družinske člane (75 % onemoglih družinskih članov v Evropi oskrbuje družina);
 - človek evropske kulture ne doživlja starosti kot enako smiselne in vredne obdobja v človeškem življenju kot mladost in srednja leta;
 - otežen je prenos osnovnih socialnih vrednot iz roda v rod (solidarnost, poštenost, delavnost in duhovnost).

IV. MOŽNI VZROKI ZA TRENUTNO NIZKO STOPNJO RODNOSTI

1. V osnovi je stopnja rodnosti odraz razvitosti neke družbe, pri čemer nanjo vplivajo raznoliki dejavniki in politike (stanovanjska, davčna, socialna, zdravstvena, izobraževalna itd.). Pomemben vplivni element predstavlja tudi dolgoživost družbe.
2. Kot možne dejavnike, ki lahko vplivajo na stopnjo rodnosti oziroma rodnostno vedenje, se navaja stopnjo emancipiranosti žensk v družbi in enakopravnost spolov (v družbi z večjim deležem izobraženih in zaposlenih žensk ter višjo stopnjo emancipacije žensk je stopnja rodnostni nižja); zagotavljanje kakovostnega (družinskega) življenja in varnega okolja za rojstvo in vzgojo otrok; ozaveščanje širše javnosti o problematiki rodnosti; spremenjene družinske vzorce; osebna prepričanja, verske nazore oziroma sekularizem⁵, razvrednotenje starševstva na politični ravni; prevladujoč življenjski slog (bolj tradicionalen ali sodoben), spremembe vrednot v družbi (ni sistematične priprave na zakon in promocije zdravega zakonskega življenja v javnosti; pretirano se potencira potrošniško miselnost, ki prodira tudi na področje medsebojnih odnosov in nanjo

⁵ Ugotovitve študije Pew Research Centre iz leta 2015, ki govori o prihodnosti svetovnih religij.

negativno vpliva) ter beg možganov. Pri tem se je treba zavedati, da marsikatera komponenta moderne družbe pomeni povečano kakovost življenja posameznikov in združb, recimo boljša izobrazba žensk. Nekateri drugi vplivi, ki zmanjšujejo rodno, pa negativno vplivajo na medčloveške odnose, recimo vpliv modernega neoliberalnega globalizma, ki trga vse skupnosti od države do družine.

3. Pomemben element rodno predstavlja tudi čedalje večji razkorak med dejansko starostjo ženske ob prvi zanositvi (pomika se proti 30. letu starosti) in fekunditeto (dinamiko plodnosti v življenju moških in žensk, ki je največja med 20. in 30. letom starosti). Na slednje pomembno vpliva tudi življenjski slog sodobnih razvitih družb v povezavi z uničevanjem okolja, kar vpliva tako na kakovost življenja ljudi kot njihovo zdravstveno stanje, ki je odločilnega pomena pri zmožnosti parov, da prispevajo k večji rodno (danes ima že vsak šesti ali sedmi par težave z neplodnostjo ali zmanjšano rodno). Pomikanje letnice rojstva prvega otroka prav tako povečuje nevarnost zdravstvenih, fizičnih in mentalnih težav pri materi in otroku.

V. RAZNOLIKE POSLEDICE DEMOGRAFSKIH SPREMENB

1. 20. stoletje otroka je prešlo v 21. stoletje starejših, kar predstavlja razvojno grožnjo za evropsko in slovensko kulturo ter vse evropske države.
2. Staranje prebivalstva in nizka stopnja rodno z vidika demografskih sprememb predstavljata enega večjih izzivov razvitih družb. Rešitve bi se morale iskati prednostno, saj navedene težave vplivajo na vse druge družbene podsisteme. Starajoča se družba namreč pred nas postavlja izzive tako s socialnega (dostojno in kakovostno življenje, razslojevanje ljudi, »selitev narodov« v Evropo; vzdržnost sistemov socialne varnosti), zdravstvenega, ekonomskega (doseganje mej gospodarske rasti in ekonomske krize; pomanjkanje delovne sile; oviranje razvoja države), okoljskega (uničevanje okolja in vpliv na diverziteteto) in kulturnega vidika (vpliv migracij na evropsko prebivalstveno avtohtono kulturo, ki jo bomo morali znati zaščititi).
3. Pričakuje se, da bo predvideno povečanje števila upokojenih prebivalcev v prihodnjih desetletjih sprožilo vrsto težav, med drugim v zvezi s pomanjkanjem delovne sile⁶ (trenutno smo mu že priča), v povezavi z upadom razmerja med aktivnim in neaktivnim prebivalstvom⁷, ter nadaljevanjem migracijskih tokov.
4. Kriza, povezana s staranjem prebivalstva, pa nima samo negativnih, ampak tudi pozitivne strani, kot so:
 - zaustavitev globalne rasti prebivalstva, ki predvsem v nekaterih krajih sveta, recimo Afriki, povzroča preobremenitev okolja in planeta;
 - priložnost, da kakovost sožitja in sodelovanja v družini, službi in družbi dohiti materialni standard, ki smo ga dosegli v drugi polovici 20. Stoletja;
 - pozitivne prilagoditve delovanja javnih in zasebnih institucij, ki jih spremenjena starostna struktura sili k spremembam (starost je ena izmed najpomembnejših določljivk posameznikove ekonomske aktivnosti);
 - biološka razorožitev (ni dovolj mlade populacije, ki bi se jo lahko aktiviralo za vojaške akcije);
 - biološka upočasnitev (zmanjšanje ravni stresa) itd;
 - razvoj elektronskih sistemov za pomoč starejšim in posledično vsem.
5. Do zdaj se nizka rodno še ni kazala kot kritična, ker smo imeli še vedno ugodno starostno strukturo populacije (t. i. baby boom generacija je bila še aktivna in v nižjih starostnih razredih), projekcije od 2018 dalje pa kažejo drugačno sliko. Predvidenega

⁶ V prihodnjih 25 letih se pričakuje povprečno letni primanjkljaj delovno aktivnih oseb v višini 10.000 kot posledica premajhnega števila rojstev od leta 1991 do 2016.

⁷ Število upokojencev je v preteklih 10 letih raslo za 11.000 oseb letno, zato bo za ohranitev razmerja zavarovanci : upokojenci na leto potrebnih 15.000 zaposlitev več.

manjka prebivalstva nam v Sloveniji tudi v primeru predvidenih 4.000–5.000 priseljenih oseb na leto⁸ zelo verjetno ne bo uspelo pokriti. Reševanje problematike starostne strukture zgolj z migracijami dodatno otežuje odhod nekaj tisoč najbolj sposobnih posameznikov v tujino na leto, kar posledično močno osiromaši dotok svežih idej, energije in tudi drznosti v slovensko družbo.

6. Demografsko stanje različno vpliva na življenje in delovanje v skupnosti, če primerjamo urbana središča in podeželje (npr. v manjših zaselkih na Tolminskem zapirajo šole, ker ni dovolj otrok; priložnosti za zaposlitev je malo ali jih ni, posledično mladi odhajajo s podeželja v mesto, kjer je več priložnosti za ustvarjanje boljših življenjskih pogojev in s tem tudi pogojev za ustvarjanje družine), zato upoštevanje povprečnih vrednosti posameznih kazalnikov, povezanih s starajočo se družbo in nizko stopnjo rodnosti v državi, ne bo zadoščalo za razrešitev specifičnih težav v posameznih lokalnih skupnostih. Na podlagi upoštevanja navedenega vidika bi bilo treba ukrepe ustrezno diverzificirati.

VI. MIGRACIJE KOT POMEMBEN ELEMENT DEMOGRAFSKIH TRENDOV

1. Poleg živorojenih in umrlih na gibanje prebivalstva lahko pomembno vplivajo tudi migracije.
2. Mednarodne migracije so trenutno zelo aktualna medijska in družbeno-politična tema⁹, a podatki kažejo, da je migracij na svetovnem nivoju še vedno relativno malo (zgolj 3 % svetovnega prebivalstva ne živi v državi, v kateri so se rodili).
3. Slovensko ozemlje je bilo v obdobju med 1890–1914 ena izmed regij v Evropi z največjo emigracijo, z razvojem pa je vse bolj postajalo priselitelno območje (proti koncu 60.-ih let prejšnjega stoletja) in z izjemami nekaj let (1991–1993¹⁰, 1998, 2010 in 2014) vse do danes v Sloveniji beležimo pozitivne neto selitve.
4. Glede na neto migracije v Sloveniji od 2010 naprej (povprečno okrog 500 priseljenih na leto več od odseljenih), projekcije Eurostat-a, ki po letu 2018 napovedujejo nadaljnje zniževanje števila živorojenih¹¹, predvideno stopnjo rodnosti¹² in predvidene višje stopnje mortalitete, bo število prebivalstva v Sloveniji v prihodnje začelo upadati, razen če bomo primanjkljaj uspeli nadomestiti z ustrezno strukturo priseljencev.
5. Struktura priseljencev lahko pomembno vpliva na demografsko sliko posamezne družbe in njen razvoj (izobrazbena in starostna struktura itd.). Posledično bi nad njo morali imeti več pregleda, da bi lahko natančneje analizirali vpliv migracij na populacijo v Republiki Sloveniji in posledično oblikovali in vodili ustrezno migracijsko politiko.

VII. AKTIVNA POPULACIJA IN EKONOMSKA ODVISNOST POSAMEZNIKOV V POVEZAVI Z DEMOGRAFSKIMI TRENDI

1. Zaradi staranja prebivalstva postaja vse bolj pomembno, da natančno merimo dobo oz. trajanje ekonomske neodvisnosti na podlagi metodologije računov nacionalnih transferjev. V skladu z omenjeno metodologijo in osnovnimi predpostavkami ekonomske analize naj bi bili posamezniki ekonomsko neodvisni takrat, ko je njihov

⁸ Predvidevanja Eurostata, ki so glede na gibanje neto migracij od 2010 po nekaterih ocenah pretirana.

⁹ Po nekaterih analizah se do konca tega stoletja pričakuje pomembne spremembe v sestavi svetovne populacije: delež belcev se že zdaj drastično niža (po drugi svetovni vojni je bil njihov delež v vsem svetovnem prebivalstvu 22 %, leta 2100 se predvideva le še 6 %).

¹⁰ Po osamosvojitvi Slovenije oziroma razpadu t. i. vzhodnega bloka se je začelo masovno izseljevanje iz jugovzhodne Evrope na severozahodni del (v 25 letih so nekatere države jugovzhodne Evrope izgubile tudi od 10–15 % prebivalstva), kar pomeni, da so zahodne evropske države posrkale velik del prebivalstva iz jugovzhodnega dela Evrope, med drugim tudi veliko izobraženega kadra.

¹¹ Pričakuje se upad skupnega števila živorojenih zaradi slabšanja starostne strukture, ne glede na to, ali bomo uspeli zagotoviti neto stopnjo obnavljanja.

¹² Predviden dvig z 1,57 otroka/žensko na 1,77 otroka/žensko glede na Eurostatove projekcije.

delovni dohodek višji od njihove javne in zasebne potrošnje (v starosti od 20–64 let). Izven tega obdobja pa naj bi bili posamezniki ekonomsko odvisni in financirani s strani delovno aktivne populacije ter države.

2. Analize kažejo, da se je navkljub dvigu pričakovane življenjske dobe za več kot 9 let v zadnjih 30 letih obdobje dejanske ekonomske neodvisnosti v Sloveniji skrajšalo s 37 (razpon od 20 do 56 let delovne aktivnosti pri pričakovani življenjski dobi 71 let 1983) na 32 let (razpon od 26 do 57 let 2012; bistveno kasnejši vstop na trg dela kot leta 1983); posamezniki sicer ostajajo dlje na trgu dela, a je to podaljševanje v zadnjih 30 letih manj opazno).
3. Kratka doba dejanske ekonomske neodvisnosti v Sloveniji (32 let) je še toliko bolj zaskrbljujoča, če upoštevamo življenjsko pričakovanje ob rojstvu (nekoliko čez 80 let), hkrati pa predstavlja grožnjo vzdržnosti javnofinančnega sistema. V vmesnem času je bila sicer sprejeta pokojninska reforma, katere učinki bodo pričakovano vidni tudi v daljšanju obdobja ekonomske neodvisnosti, a za podrobnejšo analizo dejanskih učinkov navedenih ukrepov na dolgi rok še ni na voljo dovolj podatkov.

VIII. DEMOGRAFSKI TRENDI V POVEZAVI Z VZDRŽNOSTJO SISTEMA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA

1. Demografski trendi imajo velik vpliv na financiranje in vzdržnost vseh sistemov socialne varnosti (pokojninskega zavarovanja, zdravstvenega zavarovanja in dolgotrajne oskrbe).
2. Aktualni trendi, povezani s sistemom pokojninskega zavarovanja, so pozitivni tako glede razmerja med zavarovanci in upokojenci¹³ (2017 najnižja rast števila vseh upokojencev v zadnjih 25 letih, in sicer zgolj 0,2 % letno) kot deleža odhodkov za pokojnine v BDP, ki pada (9,97 leta 2017) in je primerljiv s tistimi v predkriznem obdobju. Prispevki zavarovancev predstavljajo 75 % prihodkov pokojninske blagajne, kar je več kot na vrhuncu krize leta 2013 in celo več kot v predkriznem obdobju.
3. Nadaljevanje pozitivnih trendov v povezavi s pokojninskim sistemom bo možno na podlagi dobro zastavljenih strateških ciljev v Beli knjigi o pokojninah (sprejeta aprila 2016), ki so bili julija 2017 usklajeni s socialnimi partnerji in zajemajo štiri ključne cilje: a) dostojna višina pokojnin, ki se jo doseže s postopnim dvigom najnižje nadomestitvene stopnje na 70 %, b) finančna vzdržnost sistema, c) transparentnost delovanja sistema in d) dvig zaupanja vseh generacij zavarovancev v sistem.
4. Cilji, zastavljeni v Beli knjigi o pokojninah, bodo lahko doseženi zgolj na podlagi ustreznih ukrepov, ki bodo sledili načelu ohranjanja vzdržnosti pokojninske blagajne in zagotavljanja primerne višine pokojnin za vse generacije.
5. Pokojninski sistem bo po trenutnih napovedih vzdržen do 2025, za obdobje po tem pa naj bi poskrbele prilagoditve zakonodaje, katere sprejem se pričakuje najkasneje do 2020 in na podlagi katere se bodo spremembe, ki naj bi zagotovile nadaljnjo vzdržnost sistema, uveljavljale postopoma.
6. Pri interpretaciji podatkov, povezanih s pokojninskim sistemom, v povezavi z demografskimi trendi, vprašanjem vzdržnosti sistema ali ocenami pričakovane kakovosti življenja starejših, je treba biti pazljiv in natančen, saj je vsebina, ki se skriva za številkami, zelo pomembna (npr. ko je govora o razmerju med povprečno

¹³ Kljub temu, da je v zadnjih 27 letih razmerje med zavarovanci in upokojenci padlo s 3,3 zavarovanca/upokojenca na 1,5 zavarovanca/upokojenca, smo v zadnjih petih letih pričali ponovnemu poviševanju omenjenega razmerja.

starostno pokojnino in povprečno neto plačo, ki se lahko bistveno razlikuje glede na skupni imenovalec uporabljenih podatkov o pokojninah¹⁴ ali o višini pokojnin¹⁵).

IX. MOŽNI ODZIVI NA DEMOGRAFSKE TRENDE

1. Po nekaterih pesimističnih ocenah smo tako v Sloveniji kot Evropski uniji najbolj ugoden čas za odziv na demografske spremembe že zamudili, a vendarle bi bilo treba demografsko krizo, tako kot vse ostale, s katerimi smo se ali se še soočamo (ekonomska, okoljska, energetska), dojemati predvsem kot vzgonski element, ki nas lahko vodi k spremembam in ne kot nepremagljivo težavo. Po mnenju nekaterih strokovnjakov je možno z relativno malo dodatnimi sredstvi doseči korenite spremembe na bolje. Treba se je zavedati, da premajhna rodnost ni samo ekonomski problem, zaradi nje pomembno pade tudi kakovost življenja in medčloveških odnosov.
2. Dolgoživost je zelo pozitiven dosežek razvoja civilizacije, premajhna rodnost pa ni samo problem Slovenije, ampak tudi drugih evropskih in ostalih razvitih držav sveta, zato bo treba rešitve iskati ne samo na nacionalni, ampak vsaj na evropski ravni.
3. Nekateri strateški dokumenti na ravni EU (v obliki zelenih knjig na temo rodnosti, pokojninskih sistemov in migracij) in v Sloveniji (npr. Strategija dolgožive družbe¹⁶, v povezavi z Resolucijo o družinski politiki 2018–2028 »Vsem družinam prijazna družba« (ReDP18–28) in Strategijo ekonomskih migracij za obdobje od 2010 do 2020) so že sprejeti. Z njihovo vsebino bi bilo treba podrobneje seznanjati tudi širšo, ne samo strokovno javnost, predvsem pa poskrbeti za čimprejšnjo implementacijo predvidenih strateških rešitev v navedenih strategijah (v obliki akcijskih načrtov¹⁷).
4. Če se želi zagotoviti celovit odziv na nizko stopnjo rodnosti v Sloveniji in kakovostne družinske in prebivalstvene politike, je nujno treba povezati različne javne politike, iskati širše, sistemske rešitve in delovati proaktivno tako v okviru stroke kot politike.
5. Tako koncept aktivnega staranja, ki ga je postavila Svetovna zdravstvena organizacija leta 2002, kot Strategija dolgožive družbe sledita konceptu, ki je sestavljen iz več stebrov: a) aktivnost v vseh življenjskih obdobjih (potreba tako po delovni aktivnosti kot družbenem in političnem udejstvovanju); b) skrb za zdravje in zdrav način življenja skozi celo življenjsko obdobje (velik vpliv tako na pričakovano trajanje življenja, izdatke za zdravje in kakovost življenja posameznika) in c) medgeneracijsko sodelovanje. Slednjemu sta v slovenski strategiji dodani še potrebi po ustvarjalnosti in inovativnosti.
6. Slovenija je izvozno usmerjeno gospodarstvo, za njegovo uspešnost pa je treba zagotoviti ustrezne razmere ne samo na gospodarskem, ampak tudi družbenem področju, s poudarkom na razmerah za življenje v državi. Oblikovati bo treba okolje, prilagojeno načelu aktivnega staranja. Treba bo zagotoviti tudi prilagojene infrastrukturne rešitve, predvsem prometne in stanovanjske; se znati odzivati na

¹⁴ Razmerje med povprečno starostno pokojnino (zajete vse pokojnine, tudi delne in sorazmerni del pokojnine, prejet iz tujine) in neto plačo znaša 58,4 %, medtem ko je razmerje ob upoštevanju povprečnih starostnih pokojnin brez sorazmernih delov pokojnin ali delnih pokojnin (torej pokojnin tistih, ki so celo življenje delali v Sloveniji) na ravni 65,4 % (slednje pomeni povprečno neto pokojnino 700 evrov); razmerje ob upoštevanju povprečne starostne pokojnine brez sorazmernih delov pokojnin in delnih pokojnin z dopolnjenimi 40 ali več leti pokojninske dobe pa 76,2 % (830 evrov ali več), kar pa predstavlja že bistveno razliko.

¹⁵ Struktura prejemnikov pokojnin glede na njihovo višino: največ jih prejema pokojnino v višini od 500 do 1.000 evrov, pri čemer je bistveni element, ki vpliva na višino pokojnine, dopolnjena pokojninska doba (10 let več pokojninske dobe lahko bistveno vpliva na višino pokojnine); najnižja pokojnina 218 evrov je npr. posledica samo 15 let delovne dobe in izredno nizkih dohodkov). Od 2017 naprej zagotovljena najnižja pokojnina 500 evrov za posameznike, ki so dopolnili polno pokojninsko dobo.

¹⁶ Osredotoča se na vprašanje dolgoživosti družbe v povezavi z demografskimi spremembami in tehnološkim razvojem, ki terja spremembe v gospodarstvu, celotni družbi, nenehno prilagajanje, pridobivanje novih znanj, fleksibilizacijo trga dela, spremembe v življenjskem ciklu ipd.

¹⁷ Pripravlja jih Svet za aktivno staranje in medgeneracijsko sodelovanje, ki je bil ustanovljen marca 2018.

spremenjeno kulturo potrošnje (t. i. srebrne ekonomije) in zagotoviti usposabljanje za navedene odzive, da se bodo prilagoditve lahko dejansko izrazile na regionalnih ravneh. Hkrati se je treba zavedati, da brez primerne deleža mladih, prodornih, polnih energije in svežih idej ni pravega razvoja.

7. Država bi morala v vse pomembnejše strateške dokumente bolj odkrito zapisati realne ocene pomanjkanja prebivalstva v delovni starosti za 5, 10 ali 25 let naprej ter predstaviti učinke dosedanjih ukrepov za aktivacijo za delo sposobnega prebivalstva.
8. V zvezi z migracijami kot možnim odgovorom na demografske probleme bi bilo treba izvesti celovite analize priseljevanja s poudarkom na državah izvora priseljevanja, starostne in izobrazbene strukture. Hkrati je treba natančno definirati pogoje in postopke sprejemanja priseljencev.
9. O izzivih demografije, ki jih je treba proučiti z različnih vidikov, je treba usmerjeno razpravljati s strokovno javnostjo, različnimi starostnimi skupinami (npr. študenti, delovno-aktivno populacijo, upokojenci), ugotavljati prevladujoča prepričanja posameznikov in družbe o prihodnosti. S tem bi se omogočilo sooblikovanje in vplivanje na javno mnenje glede demografskih izzivov vsem tistim, ki se jih slednji dotikajo.
10. Problematiko demografskih sprememb je možno reševati:
 - s humano in fizično vzdržno dolgotrajno oskrbo (v Sloveniji bi bilo treba dvigniti delež financiranja dolgotrajne oskrbe iz sedanjih 0,9 % BDP na vsaj 1,3 % BDP);
 - z ohranjanjem gospodarskega razvoja ob staranju delovne sile in
 - z vzgojo in izobraževanjem vseh ljudi (od vrtca do Univerze za tretje življenjsko obdobje) za novo solidarnost med generacijami. Uvesti je treba način sodelovanja in komuniciranja v okviru družine, službe in družbe, za kar že obstajajo ustrezna orodja in metodologije¹⁸.
11. Pomemben element kakovostnega obvladovanja staranja populacije predstavlja tudi kakovosten in učinkovit zdravstveni sistem¹⁹. Posledično bi bilo treba:
 - dati več poudarka krepitvi primarnega zdravstvenega varstva ter zavedanju pomena visoko razvite in kakovostne družinske medicine, ki ima v Sloveniji že dolgo tradicijo in je primerjalno gledano na evropski ravni na najvišji ravni;
 - področje družinske medicine bi bilo treba finančno in kadrovsko okrepiti ter zagotavljati visoko stopnjo vključenosti v mednarodna združenja in različne raziskovalne projekte na evropski ravni;
 - odpraviti ukrep kaznovanja domnevno neupravičenih napotitev na sekundarni in terciarni nivo ter zagotoviti, da v naslednjih desetih letih vsi mladi specialisti družinske medicine, ki končajo specializacijo, dobijo službo v Sloveniji. Slednje naj bi pripomoglo k dvigu trenutno nizkega interesa mladih diplomantov za specializacijo na področju družinske medicine²⁰.
 - več pozornosti nameniti dejavnikom zapletov pri zdravljenju, ki so pogosto posledica preslabih kontrolnih pregledov ali preveč agresivnih hospitalnih posegov;
 - treba bi bilo povečati sredstva za znanost in razvoj, saj so zdaj med najnižjimi v Evropi. Hkrati je treba najti zaposlitve za vse mlade raziskovalce s področja zdravstva in povečati stimulacije za vračanje visoko usposobljenih kadrov s področja zdravstva iz tujine;
 - doreči odprta vprašanja v zvezi s financiranjem zdravstvenih storitev (delež upokojenih oseb v primerjavi z delovno-aktivnim prebivalstvom se veča), v povezavi z vzdržnostjo javno-finančnega sistema. Pri tem je treba posebno pozornost nameniti

¹⁸ Razvijajo jih na Inštitutu Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

¹⁹ Glede na različne kazalnike kakovosti zdravstvenega sistema (med drugim tudi po umrljivosti dojenčkov, kjer smo v samem vrhu držav z najnižjo stopnjo) je Slovenija trenutno na 17. mestu na svetu, kar je najvišje od vseh vzhodnoevropskih držav, in obstaja potencial, da kmalu pridemo med prvih 15 na svetu.

²⁰ Navkljub 59 razpisanim mestom za specializante s področja družinske medicine 2018, se je prijavilo zgolj 7 kandidatov.

ranljivim skupinam prebivalstva, vključno s starejšimi, saj si slednji težje pomagajo sami;

- zagotoviti dovolj zmogljiv zdravstveni sistem za učinkovito zdravljenje starejših oseb ob sočasni finančni podpori. Razmisliti je treba tudi o načinu zagotavljanja sredstev za zdravila, ki omogočajo optimalno zdravljenje;
- izboljšati kakovost informacij o zdravju in zdravilih, saj slednje lahko v pomembni meri vpliva na zdravstveno stanje oseb, zlasti starejših, ki pogosto uživajo več zdravil hkrati. Raziskave namreč kažejo, da to področje še ni dobro urejeno. Sporočila o zdravju in zdravilih morajo biti dobro berljiva, uravnotežena, kakovostna, dobro razumljiva, saj zdravila pomembno vplivajo na vedenje osebe, lahko pa imajo tudi negativen vpliv na zdravje posameznika.

12. Glede na nadaljevanje procesa staranja prebivalstva bo treba poskrbeti tudi za kakovost in varnost življenja starejših oseb, ki bodo same prebivale doma, še zlasti za tiste z resnejšimi zdravstvenimi težavami. Poleg vprašanja ustreznega števila namestitev v domovih starejših občanov, ob upoštevanju trenutnih usmeritev k deinstitutionalizaciji, je treba misliti tudi na to, ali bodo imeli starejši oz. njihovi svojci dovolj sredstev za kritje stroškov za takšno bivanje. Ekonomski vidiki demografskih sprememb so prav tako zelo pomembni.

13. Pri naslavljanju izzivov demografije se kot pomembne elemente prepoznavata²¹:

- velik pomen medgeneracijskega sodelovanja, solidarnosti in nujnost sodelovanja dveh sfer – države in družbe (državo se prepoznavata kot ključnega deležnika pri zagotavljanju dostojnih pokojnin).
- zavedanje strahu posameznika, povezanega z njegovo prihodnostjo, ne glede na starost ali status (mladi oziroma študentje, upokojenci, delovno aktivni), ki v ospredje postavlja potrebe in želje posameznika pred interese družbe kot celote (takšen interes je bilo možno zaznati);
- nujnost čimprej uvedbe ukrepov in pravočasne priprave na statistično predvideno povečevanje deleža starejšega prebivalstva v prihodnje, da se pri prebivalstvu omili občutke prikrajšanosti, ki jih sprožajo slabe napovedi.

X. MOŽNI UKREPI ZA DVIG STOPNJE RODNOSTI IN ZAGOTOVITEV OBNAVLJANJA POPULACIJE

1. V reševanje problematike nizke rodnosti in demografskih sprememb na splošno bi se moralo vključiti cel spekter različnih strokovnjakov, ki bi morali pripraviti strokovna izhodišča in konkretne rešitve, ki bi nato služila vladajoči politični strukturi kot podlaga za oblikovanje ustreznih javnih politik in aktivnosti. Politika se v Sloveniji še vedno preveč ograjuje od vprašanj, povezanih z rodnostjo, čeprav slednja v veliki meri vpliva na vse družbene podsisteme. Po mnenju nekaterih strokovnjakov je možno doseči pomembne izboljšave z relativno nizkimi dodatnimi sredstvi.
2. O problematiki rodnosti v Sloveniji bi bilo treba intenzivneje obveščati in ozaveščati širšo in ne zgolj strokovno in politično javnost, saj so posledice nizkih stopenj rodnosti dolgoročnega značaja in se neposredno ali posredno dotikajo vseh posameznikov v družbi. Na dolgi rok je namreč za zagotovitev idealne trajnostne rasti prebivalstva Slovenije, t. j. ohranitve prebivalstva na istem nivoju, ključna predvsem primerna stopnja rodnosti.
3. Skrb za lastni narod, a ne na podlagi nacionalizma, ampak domoljubja, bi morala postati ena izmed prioritet tako v politiki kot družbi. Slovenski narod namreč že po Ustavi Republike Slovenije predstavlja temelj slovenske državnosti.

²¹ Ugotovitve projekta Inštituta za strateške rešitve, zasnovanega na platformi Izzivi prihodnosti (pogovori z udeleženci delavnic na temo demografskih izzivov in oblikovanje različnih scenarijev možnega poteka dogodkov v prihodnje).

4. Rešitve za zagotovitev nemotenega obnavljanja populacije, ob zavedanju procesa staranja prebivalstva, bi bilo najboljšše iskati v kombinaciji dviga rodnosti na okrog 2,1 otroka v povprečju na žensko in zmerne (pozitivno selekcioniranega) priseljevanja, ob hkratnih ukrepih, usmerjenih v preprečevanje odhodov najbolj sposobnih mladih v tujino.
5. Migracije same po sebi ne bodo mogle rešiti demografskih težav. Z golega računskega vidika sicer pozitivne neto migracije lahko predstavljajo alternativno rešitev dvigu rodnosti, medtem ko v praksi ni nujno, da dajo želene rezultate (negativni učinki prehitrega nenadnega povečanja skupne mase prebivalstva (za kompenzacijo izgube zaradi nizke rodnosti bi bilo treba namreč v Evropi zagotoviti bistveno višjo stopnjo migracij od trenutne in struktura populacije, ki migrira, bi morala biti selektivna); možnost politične destabilizacije družb, ki se ponekod že kaže zaradi povečanega priseljevanja v preteklosti (primer Brexit-a)).
6. Pomemben element zagotavljanja obnavljanja populacije predstavljajo odhodi mladih v tujino, na kar lahko vplivamo s sklopom javnih politik in ukrepov, ki bi mladim v Sloveniji ponudili kakovostnejše življenje in pogoje za ustvarjanje družin (v spodbujanje rodnosti usmerjena družinska politika; politike zaposlovanja; gospodarski razvoj; stanovanjska politika; vzdržen pokojninski sistem; zagotovitev ustreznih finančnih sredstev na področju znanosti in raziskovanja itd.) in tudi s krepitvijo zavesti o velikem pomenu domoljubja.
7. V Sloveniji ni vzpostavljenega sistema, ki bi ponudil prave priložnosti za mlado generacijo raziskovalcev ali drugih uspešnih posameznikov (npr. športnikov).
8. V znanosti je zaradi pomanjkanja sredstev zagotovljenih mladim manj delovnih mest, ki bi jim omogočala samostojen razvoj znanstvenega potenciala, kot je to v navadi v razvitih in razvojno usmerjenih zahodnih državah. Posledično bi bilo treba urediti sistem financiranja raziskav in razvoja (okrepiti sredstva, jih deliti bolj meritokratsko, zmanjšati birokratske prepreke in ovire pri raziskovalnem delu, izkoreniniti nekatere izjeme v delovanju raziskovalnih ustanov, ki so na škodo novih zaposlitev in priložnosti za mlade, postale pravilo).
9. Pomemben element reševanja problematike nizke rodnosti v Sloveniji lahko predstavlja ustrezna družinska politika, ki jo je treba razumeti v najširšem možnem smislu in ob upoštevanju vseh področij, ki lahko vplivajo na položaj družin v družbi (materialni in vrednostni ukrepi itd.).
10. Po zgledu držav z dolgo tradicijo, uspešnim in hitrim odzivanjem na izzive na področju skrbi za družine, bi se morale politične strukture v Sloveniji bolj proaktivno ukvarjati z rodnostno politiko, ki naj temelji na celovitosti in raznolikosti ukrepov, saj se družine med seboj razlikujejo. Družinska politika mora delovati na vseh področjih družinskega življenja in v celotnem obdobju vzgoje in skrbi za otroke.
11. Ukrepi družinske politike morajo biti naravnani pozitivno (četudi so rezultati njihovega delovanja vidni kasneje kot pri negativno naravnanih ukrepih) in zagotavljati določeno stopnjo varnosti staršem, ki se odločajo za prvega otroka ali širitev družine. Izkušnje iz obdobja krize v Sloveniji so ravno nasprotno, saj so se ravno v času krize družinam z otroci najbolj zmanjšala razpoložljiva sredstva (najbolj se je prikrajšalo družine z nižjimi dohodki in večje družine (zmanjšanje sredstev za več kot 100 milijonov na letni ravni). Veliko ukrepov je navkljub ponovni gospodarski rasti še vedno veljavnih, prav tako velja večina slabih rešitev iz nove socialne zakonodaje, kar podaljšuje negativne učinke in ima negativen vpliv na demografsko sliko.
12. Zaradi številčno čedalje manjših generacij bi bilo treba vložiti več sredstev in truda v to, da se bodo ljudje prej odločili za kakšnega otroka več in nasploh za družino. Kot možne ukrepe se med drugim prepozna: a) spodbujanje mladih k porokam in ustvarjanju družin na podlagi finančnih spodbud ob poroki ter višjih otroških dodatkih, ki naj bodo neodvisni od premoženja družine (psihološko kontraproduktivno je otroke

povezovati z revščino); b) omogočanje dostopa do stanovanj za mlade družine pod ugodnejšimi pogoji (imamo 150.000 praznih stanovanj) ter c) spremembe pokojninske zakonodaje z uvedbo določenih bonitet v povezavi s številom otrok v družini.

13. Ob materialni podpori družinam je ključnega pomena tudi vrednostni odnos do družine, otrok, starševstva, očetovstva, materinstva. Spodbujanje žensk, da imajo otroke v najboljšem starostnem obdobju (do 30 let), je sicer pomembno, a za to, da bi se ženske oziroma pari prej in pogostejše odločali za naraščaj, bi bilo treba v bistveni meri spremeniti tudi trenutno mentaliteto družbe, ki od posameznika terja, da je najboljši, najbolj produktiven in nezmotljiv, kar lahko vodi do prevelikih pričakovanj tudi v povezavi z materinstvom in starševstvom. Pogosto tudi do strahu pred navedenimi vlogami, kar ima destruktivni vpliv. O omenjenih vlogah bi morali zato posameznike bolj sistematično izobraževati in jih s tem opolnomočiti za lažje odločanje za družino.
14. K višji stopnji rodnosti v Sloveniji že zdaj pomembno prispevajo tudi zdravljenje neplodnosti in oploditve z biomedicinsko pomočjo. Trenutno je dostop do omenjenih pravic izredno dobro urejen (za prvo rojstvo je na voljo šest postopkov zunajtelesne oploditve, za vsako naslednje rojstvo pa še štirje takšni postopki; primerljivi z nami so samo še Izraelci). Vendar pa bo na dolgi rok ključnega pomena ohranitev široke dostopnosti do omenjenih postopkov in solidarnostni (in ne marketinški) pristop. Posledično bi kazalo omenjeno področje razvijati naprej v načrtani smeri in ne razprševati virov njegovega financiranja (ohraniti postopek OBMP kot del osnovne košarice storitev) ali lokacij za izvajanje omenjenih postopkov (primer slabe prakse na Hrvaškem - zaradi prevelike razpršenosti centrov za oploditev z biomedicinsko pomočjo morajo pacienti na Hrvaškem veliko prispevati iz lastnega žepa, kar v bistveni meri vpliva na dostopnost storitve in na nižanje števila tovrstnih oploditev). Zaradi upada semenčic pri mladih moških za 50 % v zadnjih 50 letih bi bilo nujno treba izvesti ustrezne raziskave, hkrati pa sprejeti preventivne ukrepe v tej smeri.
15. Pomemben element, ki vpliva na stopnjo rodnosti v Sloveniji, predstavljajo tudi napredne storitve (shranjevanje genetskega materiala pred zdravljenjem raka ali drugih kroničnih bolezni s kemoterapijo in radioterapijo; predimplantacijska genetska diagnostika z namenom preprečevanja prenosa hudih dednih bolezni na potomce), za financiranje katerih je treba zagotoviti primerna finančna sredstva tudi v prihodnje.

* * *

Za poročevalca na seji Državnega sveta je bil določen državni svetnik dr. Matjaž Gams.

* * *

Predlog sklepa je pripravljen na podlagi Poročila Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide.

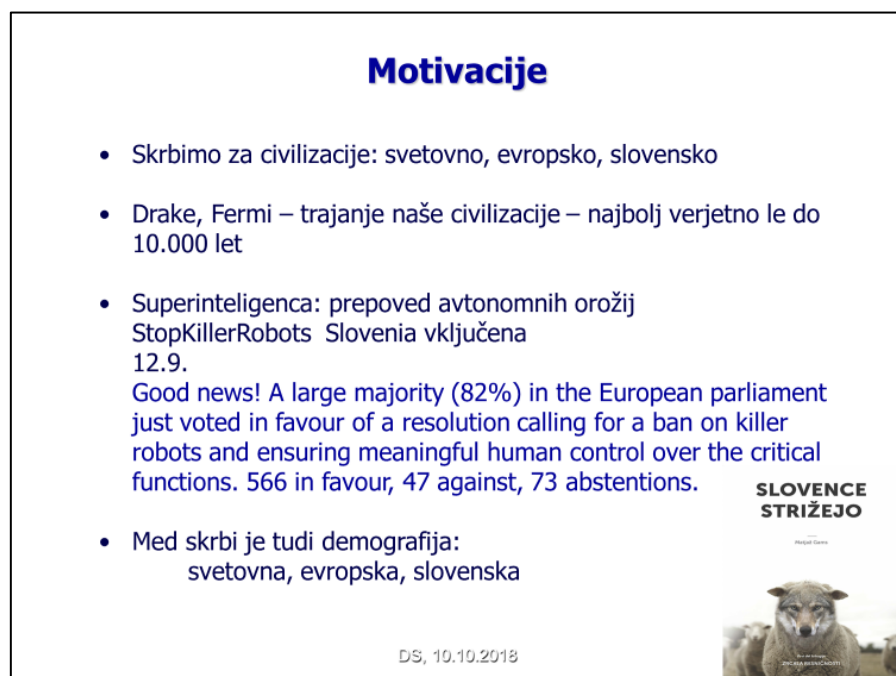
* * *

Poročilo je bilo sprejeto v Državnem svetu brez glasova proti..

4.2. Zaključki posveta »Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda«

Prof. dr. Matjaž Gams

Zaključki posveta »Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda?«

Soočanje z demografskimi izzivi

SLOVENCE IZUMIRAJO

Matjaz Gams

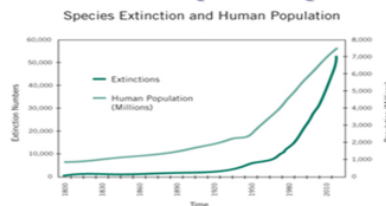
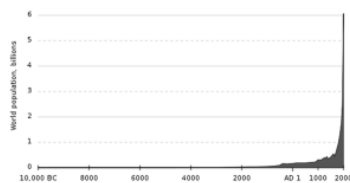

11. leto, Predsednik PO Janez Malačič,
predsednik OO Matjaž Gams

DS, 10.10.2018

3

Teza 1: Prevelika rast prebivalstva bo uničila civilizacijo (in preobremenila planet)

Slika levo kaže eksponentno rast prebivalstva po svetu,
desna izumiranje živali skladno z rastjo prebivalstva.

Z rodnostjo 5 bo v 13 gen. 1 na m² površine,
v 40 generacijah pa 1 na kg Zemlje.

Preoblikovali polovico kopnega, pol f. goriv.

Izumiranje vrst 100x hitreje kot normalno.

V 40 letih 50% živali manj na svetu.

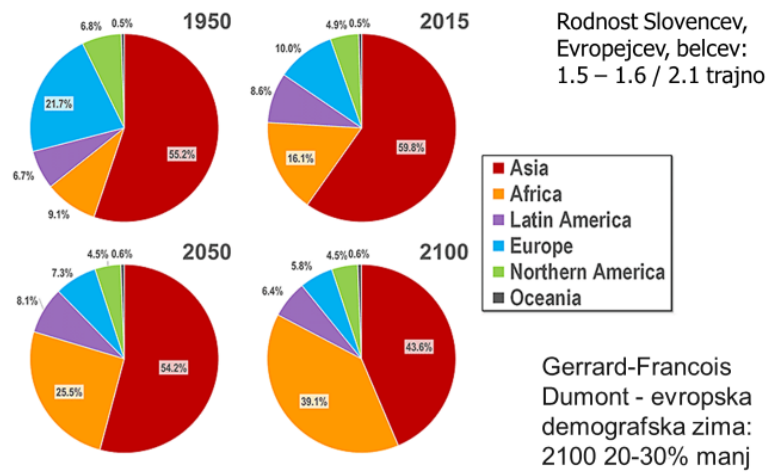
V 27 letih v Nemčiji 75% manj letečih žuželk.

6. veliko svetovno izumiranje je tu!

DS, 10.10.2018

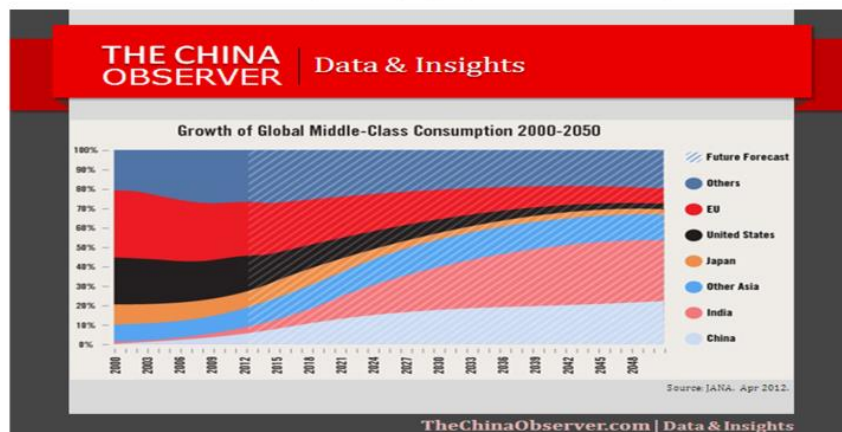
Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo

DS, 10.10.2018

5

Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo

Trenutno je največ srednjega razreda v Evropi, Kitajska je že pridobila nekaj 100 milijonov srednjega razreda, prehitela bo EU, nato pa jo bo prehitela Indija.

DS, 10.10.2018

6

Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo // novo

Dolgoročne posledice:

- zaton Slovencev
- zaton Evrope
- zaton zahodne civilizacije

Že sedaj opazno poslabšanje kvalitete življenja

- 17% Slovencev brez otrok
- brez pravnega varstva
- padec kvalitete življenja, kariera/družina
- 50% manj semenčic pri moških
- 8000 emigrira, 1000 najboljših kadrovske osiromašenje, periferija

DS, 10.10.2018

Teza 3: kako ukrepati?

1. Ustaviti preveliko rast populacije v svetu, preprečiti propad civilizacije v državah z negativno rastjo

Brazilijska - National Geographic; TV: Seks v mestu; emancipacija
1960 1970 1980 1990 2000 2009
6.3 5.8 4.4 2.7 2.4 1.9

2. Povečati rodnost v Sloveniji in Evropi
povečati ugodnosti za mlade, starše, otroke - (ne)finančne

3. Preprečiti naraščajočo neenakost, naraščajočo sovražnost v družbi, pot proti vojni - v svetu, Evropi in Sloveniji

DS, 10.10.2018

Poročilo

Posvet so povezovali državni svetnik dr. Matjaž Gams, predstavnik raziskovalne dejavnosti, prof. dr. **Janez Malačič** z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in psihologinja **Ajda Svetelšek** z Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. Udeležence posveta je uvodoma nagovoril predsednik Državnega sveta **Alojz Kovšca**. Sledili so uvodni prispevki državnega svetnika dr. Matjaža Gamsa, ki je orisal demografske trende v svetu in Sloveniji, dr. **Božidarja Voljča**, svetovalca SAZU za področje gerontologije, ki je dolgoživost ocenil kot velik civilizacijski dosežek, in dr. **Alenke Kajzer** z Urada za makroekonomske analize in razvoj, ki je predstavila vsebino Strategije dolgožive družbe.

1. TRENUTNO DEMOGRAFSKO STANJE V SLOVENIJI IN SVETU

- Rodnost v Sloveniji je v drugi polovici 20. stoletja drastično padla in se v zadnjih letih giblje med 1,5 in 1,6 otroka povprečno na žensko. Obdobje prenizke rodnosti v Sloveniji traja že 40 let. Za obnavljanje prebivalstva bi morali dosegati stopnjo rodnosti vsaj 2,1 – za doseg te številke bi bilo rodnost potrebno povečati za tretjino.

DS, 10.10.2018

9

Poročilo

2. PRIČAKOVANJA GLEDE DEMOGRAFSKEGA STANJA V SLOVENIJI TER SVETU V PRIHODNOSTI
3. DOLGOŽIVOST, NJENI KLJUČNI ELEMENTI IN VZROKI ZANJO
4. MOŽNI VZROKI ZA TRENUTNO NIZKO STOPNJO RODNOSTI
5. RAZNOLIKE POSLEDICE DEMOGRAFSKIH SPREMENB
6. MIGRACIJE KOT POMEMBEN ELEMENT DEMOGRAFSKIH TRENDOV
7. AKTIVNA POPULACIJA IN EKONOMSKA ODVISNOST POSAMEZNIKOV V POVEZAVI Z DEMOGRAFSKIMI TRENDI
8. DEMOGRAFSKI TRENDI V POVEZAVI Z VZDRŽNOSTJO SISTEMA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA
9. MOŽNI ODZIVI NA DEMOGRAFSKE TRENDE
10. MOŽNI UKREPI ZA DVIG STOPNJE RODNOSTI IN ZAGOTOVITEV OBNAVLJANJA POPULACIJE

DS, 10.10.2018

10

Preprečiti naraščajočo neenakost, pot proti vojni

Odzivi na posvet (odmevnost, napad na znanost, osebni napadi)

Globlji razlog: neenakost narašča, globalni neoliberalizem trga vse skupnosti od para, družine do države (Piketty, Stiglitz)

- posledično narašča sovražnost znotraj družbe
 - polarizacija družbe (sodstvo)
 - napadi na znanost
 - napadi na drugače misleče
 - histerična homogenizacije (kot v komunističnih režimih)
- posledično narašča sovražnost med državami /vojna

DS, 10.10.2018

11

Zaključki

Državni svet je verjetno edino mesto, kjer imata stroka in demokracija še svobodo govora (banke – izgubili bomo 1 milijardo brez poglobljenih analiz).

Posveti kot demografski so ključnega pomena za preživetje slovenskih državljanov in državljanek, evropskih narodov in civilizacije.

Naše blagostanje je odvisno od stroke, znanja, kvalitete in sposobnosti preživetja v prisili neoliberalnega globalizma.

DS, 10.10.2018

12

5. PRISPEVKI

5.1. Prof. dr. Janez Malačič,

Migracije in staranje prebivalstva

Smotrna strategija je v "kombinaciji dviga rodnosti na okrog 2 otroka na žensko in zmernega priseljevanja pozitivno selekcioniranih imigrantov (predvsem mladih in izobraženih)"

Vloga migracij v Sloveniji

- Migracije so imele vedno velik pomen
- Mednarodne migracije v svetu so vroča tema, številke pa so relativno nizke (okrog 3 % svetovnega prebivalstva živi v drugi državi, kot so rojeni)
- Nekaj časa je bilo današnje slovensko ozemlje med tistimi v Evropi, ki je imelo največjo emigracijo – 1890 – 1914
- Ko pa se je Slovenija izvila iz nerazvitosti, je tudi sama postala neto priseljitveno območje
- To se je dogodilo proti koncu 1960ih let
- Z izjemami nekaj let (1991-1993, 1998, 2010 in 2014) ima Slovenija vse do danes pozitivne neto selitve.

Staranje prebivalstva (SP) v Sloveniji

- Kaj je SP? Je povečevanje deleža starih (npr. 65+) v P, pa tudi rast njegove povprečne starosti
- SP je v zadnjih 40 letih v Sloveniji dodalo celo novo nadstropje v starostni piramidi P. SP bo še večje v prihodnje
- Mediana starosti P Slovenije l. 2014: 42,8; projekcija za l. 2050: 48,9let
- Osnovni vzrok SP je (pre)nizka rodnost, vplivata pa tudi zniževanje smrtnosti v starejših letih in selektivnost migracij po starosti
- Je SP pozitiven proces? Podaljševanje življenja je, pretirano SP pa ni, saj ogroža nemoteno obnavljanje P

Staranje prebivalstva in migracije v Sloveniji 1

- Izhodišče: Osnovni interes družbe je nemoteno obnavljanje P, pretirano SP ga pa ogroža, saj ruši vzdržna razmerja med 0-19, 20-64 in 65+ starimi
- Kje je rešitev? Ali obstajajo alternative?
- Idealna rešitev bi bila dvig rodnosti dolgoročno na raven 2,1 otroka v povprečju na žensko (v zadnjih letih je v Slov. 1,56, malo pod EU, kjer je 1,6)
- So pozitivne neto migracije lahko alternativa?
- Računsko so lahko, praktično življenjsko pa ne
- Razlog je v tem, da bi se število priseljenih, ki bi kompenziralo prenizko rodnost, hitro zelo povečalo

Staranje prebivalstva in migracije v Sloveniji 2

- Previsoko neto priseljevanje pa bi, kot kaže sodobna Evropa, politično destabiliziralo družbo
- Ali imajo imigranti v Sloveniji višjo rodnost kot nemigranti? Podatki kažejo, da jih je bilo l. 2015 med P 12,0 % starih 25-39 let, delež živorojenih v tujini rojenim materam pa je bil 11,8 %
- Ker je vloga smrtnosti nevtralna, mora družba iskati rešitev za doseg nemotenega obnavljanja P v kombinaciji dviga rodnosti na okrog 2 otroka na žensko in zmernega priseljevanja pozitivno selekcioniranih imigrantov (predvsem mladih in izobraženih)

5.2. Prof. dr. Matjaž Gams,

Demografski trendi v svetu in Sloveniji

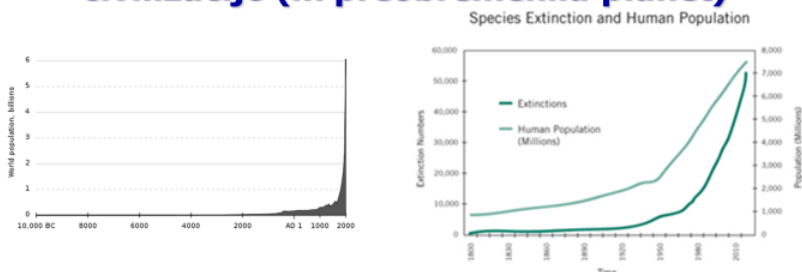
Teza 1: Prevelika rast prebivalstva bo uničila civilizacijo (in preobremenila planet)

Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo

Teza 3: zah. civilizacija, slovenski politiki, mediji promovirajo zaton Slovencev

Teza 1: Prevelika rast prebivalstva bo uničila civilizacijo (in preobremenila planet)

Rodnost 5: 13 gen. 1 na m² površine,
v 40 generacijah pa 1 na kg Zemlje
Preoblikovali polovico kopnega, pol f. goriv
Izumiranje vrst 100x hitreje kot normalno
V 40 letih 50% živali manj na svetu
V 27 letih v Nemčiji 75% manj letečih žuželk
6. veliko svetovno izumiranje

DS, 24.5.2018

Teza 1: Prevelika rast prebivalstva bo uničila civilizacijo (in preobremenila planet)

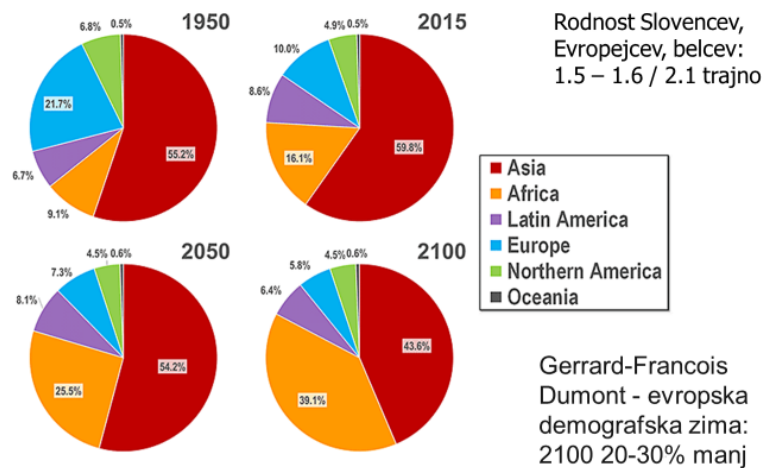

V eni generaciji št. spermijev na 50%
Globalni prodor invazivnih vrst – masaker biodiverzitete
Nutrije v Sloveniji – med 100 najbolj škodljivih
Ambrozija – med najbolj alergenimi rastlinami (breza)
Slovenija masovno u. (avtoceste, lakirnice, trgovski centri)

DS, 24.5.2018

4

Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo

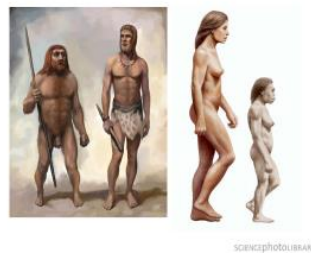
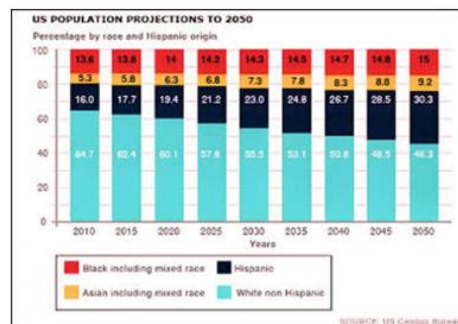

dis

DS, 24.5.2018

5

Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo

Svetovna rodnost: 2.4, ZDA: 1.7, EU 1.5

Indijanci 1500: 55 mio – 2 mio

Aborigini 1,25 mio – 50.000

8 evr. voditeljcev 1951: 32 – 2 otroka

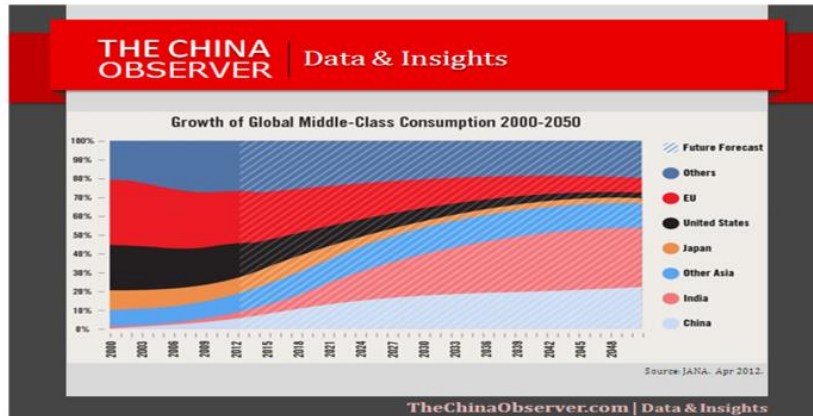
Slovenija: 2100 cca 1 mio

dis

DS, 24.5.2018

6

Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo

zaton Slovencev / poslabšanje kvalitete življenja
 zaton Evrope
 zaton zahodne civilizacije

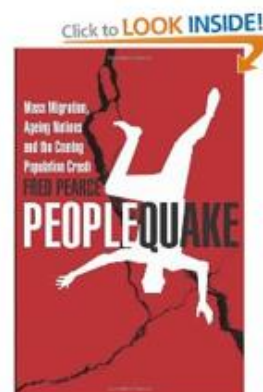
Osnovna literatura:

Fred Pearce (2008).
 Peoplequake, Mass Migration,
 Ageing Nations and the
 Coming Population Crash,
 Transworld Publishers.

Tektonski demografski premiki

Evropska populacijska
 implozija

Evropska demografska zima

Zaključki

Teza 1: Prevelika rast prebivalstva bo uničila civilizacijo (in preobremenila planet)

Teza 2: Slovenci, Evropejci, belci izumirajo

Teza 3: zah. civilizacija, slovenski politiki, mediji promovirajo zaton Slovencev

5.3. Dr. Alenka Kajzer,

Strategija dolgožive družbe

Predstavi "Strategijo dolgožive družbe"

http://www.vlada.si/teme_in_projekti/strategija_dolgozive_druzbe/,
verjetno najboljši demografski sklep vlade v zadnjem času.

Dr. Alenka Kajzer *Strategija dolgožive družbe*

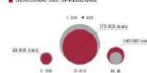
STRATEGIJA DOLGOŽIVE DRUŽBE

dr. Alenka Kajzer

STRATEGIJA DOLGOŽIVE DRUŽBE

SPREMEMBE

DEMOGRAFSKE SPREMEMBE

TEHNOLOŠKI RAZVOJ

ELASTIBILIZACIJA DELA

POVRNOLIVOST ŽIVLJENSKEGA CIKLA

KONCEPT

STRATEGIJA UVAJA NOVI KONCEPT

STEBRI

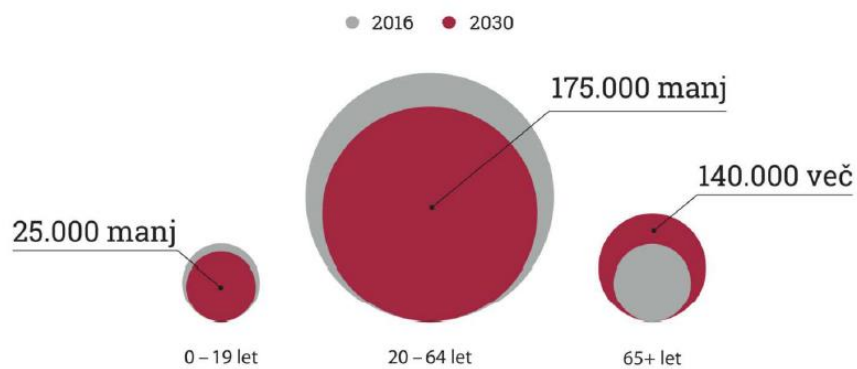
STEBRI STRATEGIJE

dr. Alenka Kajzer

13:15

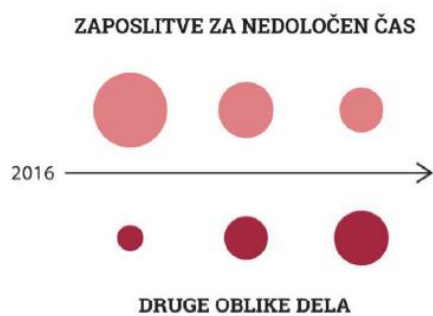
DEMOGRAFSKE SPREMEMBE

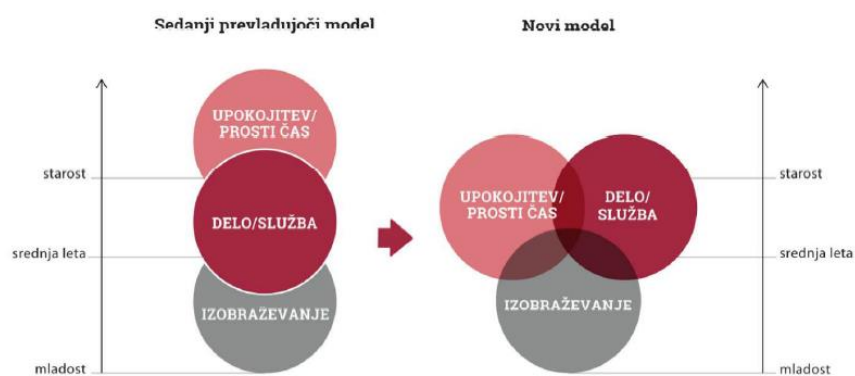
TEHNOLOŠKI RAZVOJ

/ FLEKSIBILIZACIJA DELA

/ POJMOVANJE ŽIVLJENJSKEGA CIKLA

13:17 STRATEGIJA UVAJA NOV KONCEPT

STEBRI STRATEGIJE

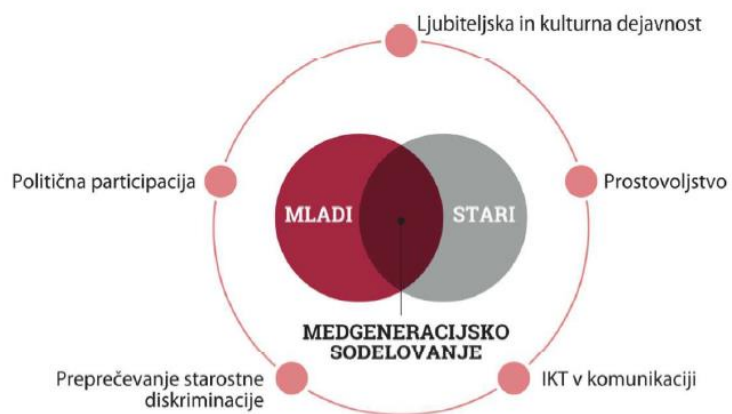
TRG DELA IN IZOBRAŽEVANJE

- Zagotavljanje zadostne delovne sile
- Prilagoditev delovnih mest in delovnega časa
- Možnosti za razvoj novih delovnih mest
- Dostop do izobraževanja in usposabljanja
- Medgeneracijski prenos znanja in spodbujanje ustvarjalnosti

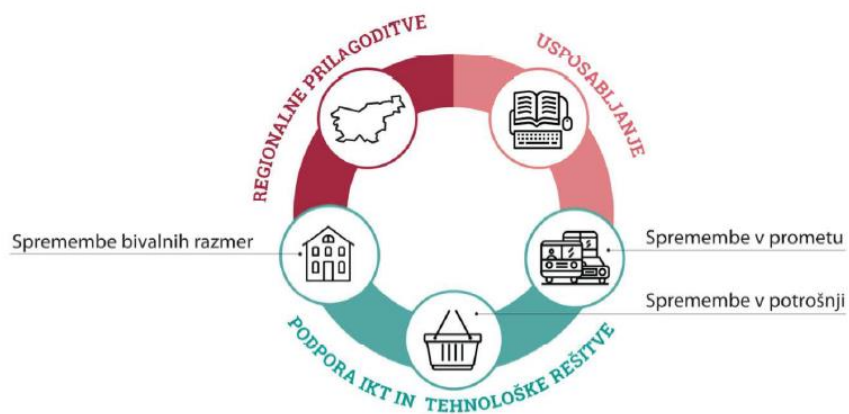
SAMOSTOJNO, ZDRAVO IN VARNO ŽIVLJENJE VSEH GENERACIJ

- Spodbujanje zdravega načina življenja
- Zmanjševanje neenakosti v zdravju
- Preprečevanje oviranosti
- Prilagoditev sistemov socialne zaščite:
 - pokojninski
 - zdravstveni
 - dolgotrajna oskrba

VKLJUČENOST V DRUŽBO

OBLIKOVANJE OKOLJA ZA AKTIVNO STARANJE

5.4. Dr. Božidar Voljč,

Demografske spremembe kot civilizacijski dosežek

V 45 letih se je življenjska doba v Sloveniji podaljšala za 12.2 let.

Vsako leto 3.25 meseca ali 6.48 ure vsak dan.

Dolgoživost kot civilizacijski dosežek

Javno-zdravstveni pogled na dinamiko dolgoživosti in rodnosti

Posvet „Kako preprečiti izumrtje slovenskega naroda?“

Državni svet, 24. maja 2018

Božidar Voljč

Svetovalec SAZU za področje starosti in staranja

70 let pred 45 leti in danes

- Pričakovana življenjska doba v Sloveniji:
- 1970 = 68.7 let, 2015 = 80.9 let*
- V 45 letih se je podaljšala za 12.2 let
- Vsako leto 3.25 meseca ali 6.48 ure vsak dan
- Življenje se podaljšuje po vsem svetu
- Koliko časa lahko človek živi?
- Potencial življenja večji kot se je mislilo pred 45 leti

- * Zdravstveno stanje prebivalstva SR Slovenije, Zavod SRS za zdravstveno varstvo, Ljubljana 1972
- Health at a Glance 2017, OECD Indicators

Zakaj živimo dlje?

- Cepljenja, otroške smrti, porodi, zdravila, zdravstvene storitve, transplantacije, genetika
- Prehrana, izobrazba, kultura, mobilnost, obveščenost
- Način življenja, higiena, zdravstvena zavest
- Demokracija, državljanske pravice, osebne svoboščine, enakopravnost spolov, mir
- Dolgoživost – celosten civilizacijski kazalnik progresivne ali regresivne družbe

Krhek dosežek

- Zdravstvena varnost, revščina, lakota, nedemokratski režimi
- Zdravju škodljive razvade, nezdrava prehrana, debelost, diabetes, odvisnosti
- Rezistentni povzročitelji bolezni, pandemija kroničnih nenalezljivih bolezni, okolje
- Globalna soodvisnost, moč kapitala
- Vloga socialnega gradienta v dolgoživosti

Rodnost v razvitih družbah

- Enakopravnost spolov, izobrazba in zaposlenost žensk
- Spremenjeni družinski vzorci
- Fekunditeta, načrtovane nosečnosti in rodnost
- Perspektive mladih, odnos politike, odhajanja, domoljubje
- Koliko je Slovencev?
- Globalna demografska perspektiva, Evropa in Slovenija

5.5. Prof. dr. Dragan Marušič,

Abortirani razvojni potencial

Slovenija izgublja ne samo velik delež mladih, ampak predvsem prevelik delež premladih najbolj sposobnih. Med razlogi so tudi premalo financiranje mladih raziskovalcev, znanosti, odsotnost stimulacije za vračanje v domovino.

EU: Selitev jug/vzhod -> sever/zahod

Avstrija:

1991: 7.795.786
2018: 8.823.054

Nemčija:

1990: 79.753.000
2016: 82.828.000

Francija:

1990: 56.577.000
2017: 64.859.599

Velika Britanija:

1991: 57.439.000
2017: 64.769.452

Švedska:

1990: 8.590.600
2017: 10.112.669

Slovaška:

1991: 5.274.335
2017: 5.443.120

Češka:

1991: 10.302.215
2017: 10.610.055

Slovenija:

1990: 1.996.337
2017: 2.066.161

Litva:

1989: 3.674.802
2017: 2.810.000

Latvija:

1989: 2.666.567
2017: 1.950.116

Estonija:

1989: 1.565.662
2017: 1.315.635

Romunija:

1992: 22.810.035
2017: 19.934.000

Bolgarija:

1992: 8.487.317
2017: 7.050.034

Rojeni 1987 – 1991:
118.199

Odseljeni 2016 star. 25-29:
2.496 (2,12 %)

Odseljevanje mladine

Kje so udeleženci mednarodnih olimpiad znanja za srednješolce (2010 – 2014)?

IMO - International Mathematical Olympiad

ICHO - International Chemistry Olympiad

IPhO - International Physics Olympiad

IOI - International Olympiad in Informatics

IBO - International Biology Olympiad

Slovenski košarkarji in košarkarice, ki so v zadnjih letih »šolsko-športno«
pobegnili v tujino:

10 ZDA, 5 Španija

(2 x 1995, 1996, 3 x 1997, 2 x 1998,
4 x 1999, 2001, 2002, 2004)

Podatki o udeležencih (2010 – 2014)				
Ni podatka	6			
Še v srednji šoli	7			
Študij	52	v tujini	10	19.23%
		v Sloveniji	42	80.77%
VSOTA	65			

D. Marušič, DS 24. 5. 2018

3

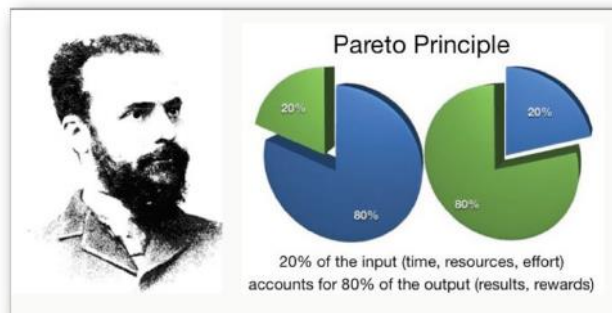
Izgubljanje mlajših generacij

Fotografija dijakov, ki so bili leta 1995 na pripravah za matematično olimpijado

- **Jernej Barbič** (doktorat Carnegie Melon, podoktorski MIT, zdaj Univ South California; prejema številne mednarodne nagrade – MIT TR 2011, Sloan Fellow 2014...)
- **Anže Slosar** (dodiplomski na Cambridge, doktorat na Oxford, zdaj Brookhaven Lab, NY – revija Popular Science ga je leta 2012 uvrstila med 10 največjih genijev na svetu)
- **Gorazd Brumen** (dodiplomski FMF UL, doktorat Zurich, zdaj podpredsednik pri družbi Morgan Stanley, New York)
- **Jernej Tonejc** (doktorat na Univ. of Wisconsin Madison, zdaj v Nemčiji)
- **Matjaž Konvalinka** (FMF, nato MIT in Vanderbilt, zdaj docent na UL FMF)
- **Mitja Pirc** (dodiplomski FMF UL, doktorat v Španiji, zdaj v finančni industriji)

Paretovo načelo ali pravilo 80/20

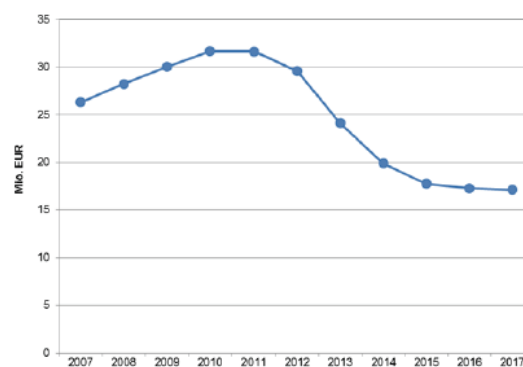

Princip 80/20 => 50 / 1
1 % input => 50 % output

D. Marušič, DS 24. 5. 2018

5

Sredstva za mlade raziskovalce

D. Marušič, DS 24. 5. 2018

6

	2016	2017	% v proračunu ARRS (2017)
Proračun ARRS	144,593,031.00	148,222,360.00	100,0%
Stabilno financiranje	85,550,172.00	90,935,693.00	61,4%
<u>Raziskovalni programi</u>	57,680,052.00	57,893,801.00	39,1%
<u>Infrastrukturni programi</u>	9,456,549.00	12,365,834.00	8,3%
<u>Ustanovitelske obveznosti</u>	18,413,571.00	20,676,058.00	13,9%
Raziskovalni projekti	29,762,421.00	27,305,254.00	18,4%
<u>Temeljni projekti</u>	19,190,743.00	18,287,416.00	12,3%
<u>Aplikativni projekti</u>	7,127,696.00	5,549,635.00	3,7%
<u>Podoktorski projekti</u>	2,230,200.00	2,362,626.00	1,6%
<u>CRP</u>	1,213,781.00	1,105,578.00	0,7%
Človeški viri	17,967,844.00	17,374,398.00	11,7%
<u>Mladi raziskovalci</u>	17,287,475.00	17,135,093.00	11,6%
<u>Mladi doktorji</u>	680,369.00	239,305.00	0,2%
Mednarodno sodelovanje	3,749,909.00	4,444,577.00	3,0%
<u>Projekti</u>	2,213,125.00	2,774,427.00	1,9%

RS:
Mlajši raziskovalci: 25 %
Drugi raziskovalci: 75 %

Table 14. Number of People Supported on NSF Research Grants, by Recipient Type

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	% Change, 2006 - 2016
Senior Personnel Supported	23,186	26,176	26,494	33,536	33,650	35,523	39,862	32,829	31,650	33,831	35,326	52%
Postdocs Supported	4,023	4,034	3,909	5,580	4,653	4,751	4,596	4,447	4,286	4,586	4,460	11%
Graduate Students Supported	20,949	22,777	22,936	33,371	24,554	24,855	25,550	25,161	26,317	26,882	27,099	29%

Source: NSF Enterprise Information System, 10/01/16.

NSF:
Mlajši raziskovalci: 47 %
Drugi raziskovalci: 53 %

D. Marušič, D5 24. 5. 2018

Kaj storiti?

1. Ciljne strateške štipendije za tuje študente kot nadomestitev bega možganov.
2. Sredstva za podoktorsko usposabljanje in sredstva za povratek slovenskih znanstvenikov iz tujine v višini vsaj 30 milijonov EUR (približno 150 FTE).
3. Opolnomočenje povratnikov iz tujine.

D. Marušič, D5 24. 5. 2018

8

5.6. Izr. prof. dr. Jože Sambt,

Na dolgi rok je ključna rodnost

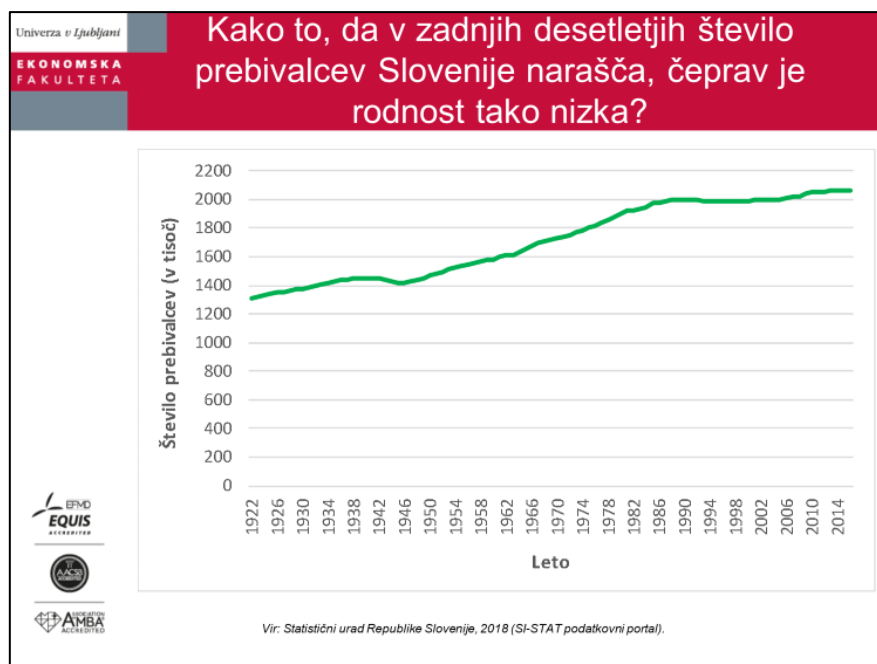
Predstavljeni so grafikoni za rodnost, migracije, gibanje prebivalstva.

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

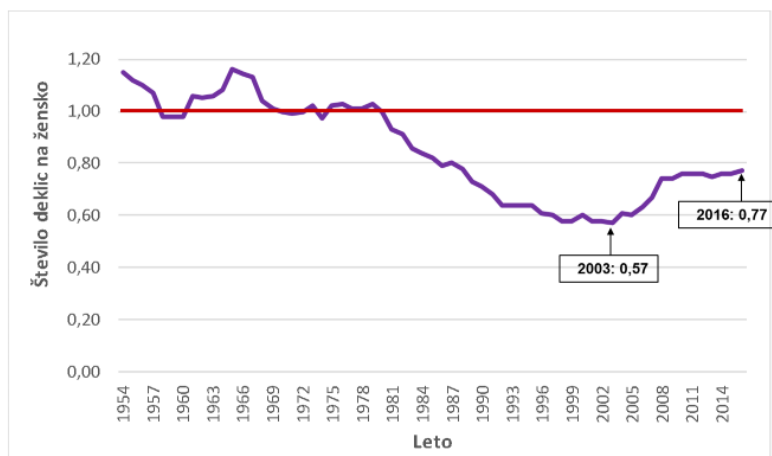
Na dolgi rok je ključna rodnost

Jože Sambt
Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Posvet „Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda?“
Državni svet, 24. maj 2018

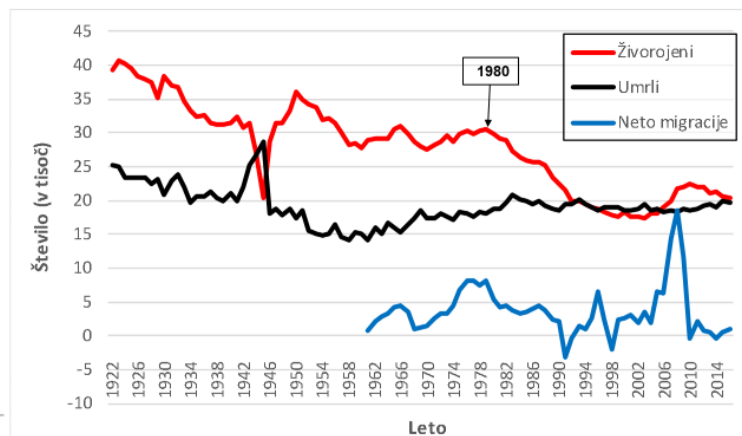

Neto stopnja obnavljanja (R_n) - tj. število deklic, ki jih rodi ena ženska tekom svoje rodne dobe)

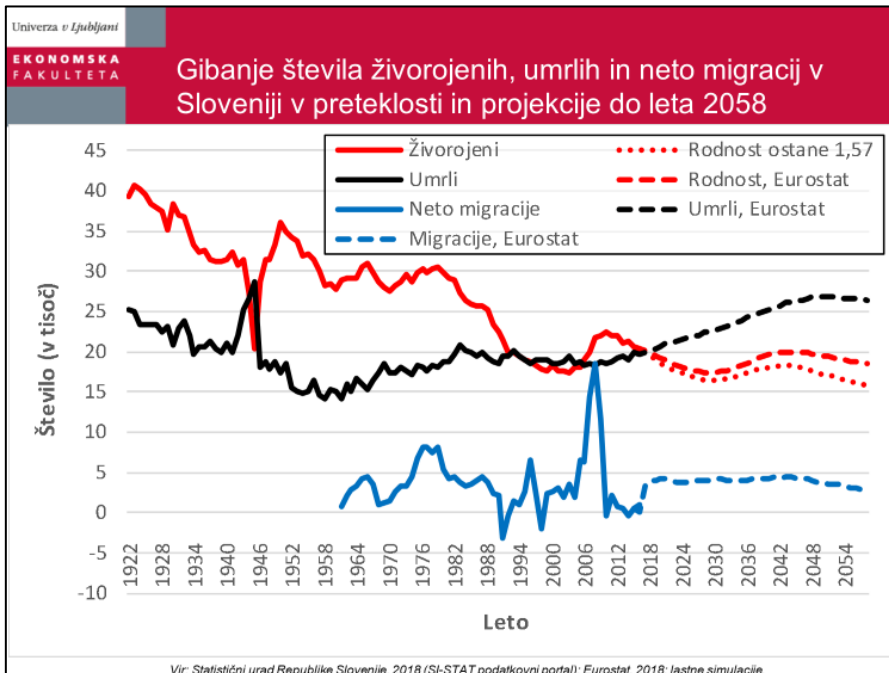

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2018 (SI-STAT podatkovni portal).

Gibanje števila živorojenih, umrlih in neto migracij v Sloveniji v obdobju od 1922 (za migracije 1961) do 2016

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2018 (SI-STAT podatkovni portal).

5.7. Dr. Drago Čepar,

Koliko nas manjka? Zakaj Vlada skriva obseg primanjkljaja ljudi v delovni starosti?

Primanjkljaj ljudi v delovni starosti je 10.000 letno zaradi premajhnega števila rojstev pred desetletji; ker se zadnja leta letno 6.000 več državljanov odseli kot priseli, je primanjkljaj še večji. Zakaj politika in mediji o tem molčijo?

Drago Čepar
Koliko nas manjka?

**Zakaj Vlada skriva obseg
primanjkljaja ljudi v delovni starosti?**

Letni primanjkljaj ljudi v delovni starosti

Premalo rojstev pred 1 do 25 leti..... 10 tisoč
Odseljevanje državljanov..... 6 tisoč
Ohranitev razmerja zav/upok..... 15 tisoč

To že čutimo: Slovenska podjetja »v prvi polovici letošnjega leta načrtujejo skoraj 30.900 zaposlitev, hkrati pa o pomanjkanju kandidatov poroča že skoraj vsako drugo podjetje.« *(Milka Bizovičar, Zdaj se prilagajajo delodajalci, Delo, 26. 1. 2018).*

Kaj pravi vlada in o čem molči?

Problem sicer prepoznavna, vendar ga minimizira in razvija novo poštrevanko: *Iz naslova premalo rojstev bo „v prihodnjih desetletjih za okrog 25 krat po 5 tisoč, torej skupaj okrog 75 tisoč manj oseb v delovni starosti, kot bi jih imeli sicer.“* Bela knjiga o pokojninah, MDDSZEM, april 2016, str. 12.

Za primanjkljaje navaja prenizke številke in to celo pove: *„Projekcije prebivalstva do leta 2060 tudi ob predpostavki razmeroma visokih in stabilnih tokov neto priseljevanja (4000 oseb letno) kažejo na upadanje razmerja med aktivnim in neaktivnim prebivalstvom.“* Strategija dolgožive družbe, Vlada RS, UMAR, MDDSZEM, 20.7. 2017, str. 11.

Ne opozori na ogromne usodne primanjkljaje, ampak zavaja z evfemizmi: *„zaradi pomanjkanja ustrezne delovne sile se lahko tudi pomembno zmanjša sposobnost za hitrejši gospodarski napredek, ki je pogoj za nadaljnje izboljšanje življenjskega standarda.“* Strategija razvoja Slovenije 2030, SVRS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 7.12. 2017, str. 12. Celo pri cilju *Gospodarska stabilnost* (str. 32) je problematika primanjkljaja ljudi v delovni starosti popolnoma odsotna.

Molči o ceni in učinku ukrepov, o celovitih ocenah primanjkljaja in o njegovih posledicah, o celovitih ocenah priseljevanja in državah izvora.

Zaključek

Mediji molčijo o opozorilih EU o najslabši starostni sestavi, poslušamo pa zgodbo o uspehu, višji rasti, proračunskem presežku, povečanju pokojnin, in poročila o drugih predvolilnih golažih. Kot tisti, ki je padel z 100 nadstropnega nebota in se je pri petdesetem nadstropju hvalil, da mu gre za zdaj zelo dobro.

Pravico do podatkov imamo državljani, politične stranke in vsi drugi tudi v Državnem svetu zastopani dejavniki. S tem posvetom je DS pokazal dolgoročno skrb za slovenstvo. Bog daj, da bi pri njej vztrajal ter zahteval od Vlade prave podatke in učinkovite ukrepe.

5.8. Tomaž Merše,

Demografija in družinska politika

Poleg 10.000 premalo rojstev letno kot ideal trajnostnega razvoja se iz Slovenije letno izseli 8.000 mladih.

Predlaga materialne in vrednostne ukrepe za izboljšave stanja.

**DRUŽINSKA
POBUDA**

DRUŠTVO ZA DRUŽINI NAKLONJENO DRUŽBO

Posvet: Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda?

Demografija in družinska politika

Državni svet RS, 24.5.2018

Tomaž Merše, univ. dipl. inž.
Predsednik Družinske pobude

**DRUŽINSKA
POBUDA**

Slovenska demografska slika ni obetavna

- ☺ Rodi se približno 10.000 otrok letno premalo za ohranjanje prebivalstva.
- ☺ 8.000 pretežno bolj sposobnih in izobraženih mladih se letno izseli za boljšim zaslužkom in boljšimi delovnimi pogoji v tujino.
- ☺ V rodno obdobje prihajajo vedno manjše generacije z vedno večjim deležem **razvajenih ljudi** in ljudi ki so bili deležni **permisivne vzgoje**, ki jo je ti. stroka v preteklosti močno promovirala in jo deloma še danes.

**DRUŽINSKA
POBUDA**

Možni viri rešitve

- ☺ Vprašanje naroda je pomembno, saj je ta po ustavi RS temelj slovenske državnosti.
- ☺ Govorimo o narodu in ne o državi na splošno, priseljevanje torej ne more pomagati.

- ☺ Edina možna vira:
 - Slovenci v tujini, ki bi jih lahko poskušali privabiti nazaj.
 - Obstoječe in prihodnje slovenske družine.
 - Tu lahko nastopi družinska politika.

Vprašanje učinkovitosti družinske politike

- ☺ Različni strokovnjaki trdijo, da ni mogoče jasno dokazati učinkov ukrepov družinske politike na rodnost, če pa že, zgolj kratkoročne.
- ☺ Ta problem velja predvsem za ocenjevanje posamičnih ukrepov, saj smo ljudje zelo različni.
- ☺ V državah, z dolgoletnim, sistematičnim in celovitim pristopom k družinski politiki lahko opazimo vsaj nekoliko višjo rodnost kot drugod.
- ☺ Vsaj deloma to potrjujejo tudi naše izkušnje.

Pomembna celovitost ukrepov

- ☺ Za učinkovitost je gotovo pomembna celovitost in raznolikost ukrepov družinske politike na vseh področjih družinskega življenja in v celotnem času vzgoje in preživljanja otrok v družini.
- ☺ Le tako lahko učinkovito pomaga premagovati in lajšati težave, s katerimi se starši kot starši srečujejo.
- ☺ Bolj je ureditev celovita, bolj je učinkovita!

Zanesljivost in trdnost za zaupanje

- ☺ Družinska politika mora staršem dajati gotovost, da jim bo država pri vzgoji in preživljanju novih rodov, stala ob strani tudi v slabših časih.
- ☺ Slovenija je v krizi naredila ravno obratno:
 - Svetlikova »nova socialna zakonodaja«, je predvsem družinam z nižjimi dohodki in večjim družinam odvzela več kot 100 Mio EUR.
 - ZUJF je družinske prejemke omejil na socialne, in udaril po družinah v srednjem razredu.

Negativni ukrepi imajo negativne učinke,
učinki pozitivnih ukrepov pa se ne pokažejo takoj.

☺ Na posvetu o rodnosti junija 2017 je to priznala celo aktualna ministrica.

☺ Kljub temu je aktualna vlada:

- Podaljšala veljavnost skoraj vseh omejevalnih ukrepov, ki bi se sicer sprostili že leta 2016.
- Tako je še vedno v veljavi precej ukrepov iz ZUJF in večina iz Svetlikove ti. »nove socialne zakonodaje«.
- Tako podaljšuje tudi njihove negativne učinke.

Tudi vrednote so pomembne (1)

☺ Na že omenjenem posvetu je dr. Alenka Švab omenila, da se rodnostno vedenje spreminja tudi zaradi spremembe vrednot.

☺ Lahko ji pritrdimo, saj opažamo:

- Da ni več skoraj nič priprave in promocije zdravega zakonskega življenja, ki temelji na trajni odločitvi za moža oziroma ženo, na zvestobi in stalnem prizadevanju za dober odnos.

Tudi vrednote so pomembne (2)

😊 Opažamo:

- Vedno močnejšo promocijo vseh drugih oblik življenja in skupnosti ter omalovažujoče govorjenje o družini moža in žene.
- Promocijo in poskuse uzakonjanja povsem neznanstvene ideologije spola in spolne identitete s strani predstavnikov oblasti, nosilcev izobraževanja učiteljev in socialnih delavcev

Tudi vrednote so pomembne (3)

😊 Opažamo:

- Nezadržno širjenje potrošniške miselnosti, ki vse bolj prodira tudi na področje odnosov med ljudmi, tako da tudi sočloveka vedno bolj sprejemamo kot potrošno dobrino.

😊 Vse to se ni zgodilo samo od sebe:

- posledica deloma načrtnega rušenja starih in ustvarjanja novih vrednot,
- deloma pa popolne neodzivnosti odgovornih na ta za celotno družbo škodljiv pojav.

Kaj storiti - materialno

- ☺ Da bi se morda približali potrebnemu številu otrok za ohranjanje slovenskega naroda,
- vložiti veliko več truda in sredstev v spodbujanje teh mladih, da bi se prej odločali za družino in za kakšnega otroka več
 - pri tem predvsem boljša podpora
 - mladim družinam pri reševanju stanovanjskega vprašanja,
 - pri združevanju družinskega in poklicnega življenja
 - in bistveno večje spodbude za tretjega in še kakšnega otroka.

Kaj storiti - vrednostno

- ☺ Že večkrat potrjeno, da je za odločitev za novo življenje najpomembnejša **kakovost odnosa v paru in medsebojna podpora obeh partnerjev**.
- ☺ Epidemija razpadanja parov in zakonov prinaša veliko trpljenja in negotovosti glede prihodnosti družin. Potrebno bo:
- vložiti mnogo več v pripravo in promocijo zdravega zakonskega in družinskega življenja, zvestobe in prizadevanje za živ in ljubeč odnos,
 - opustiti vse škodljive programe in promocije zadnjih let, ki tega ne podpirajo.

5.9. Dr. Tanja Istenič,

Ali smo ekonomski sistem prilagodili zaostrenim demografskim razmeram?

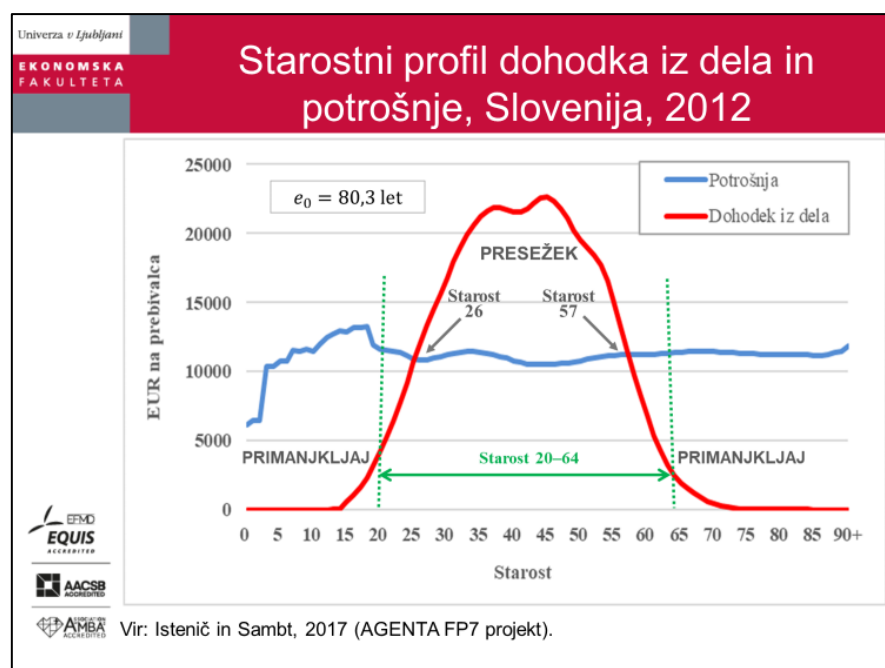
Z grafikoni pokaže, da ima Slovenija v Evropi najkrajšo delovno dobo.

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

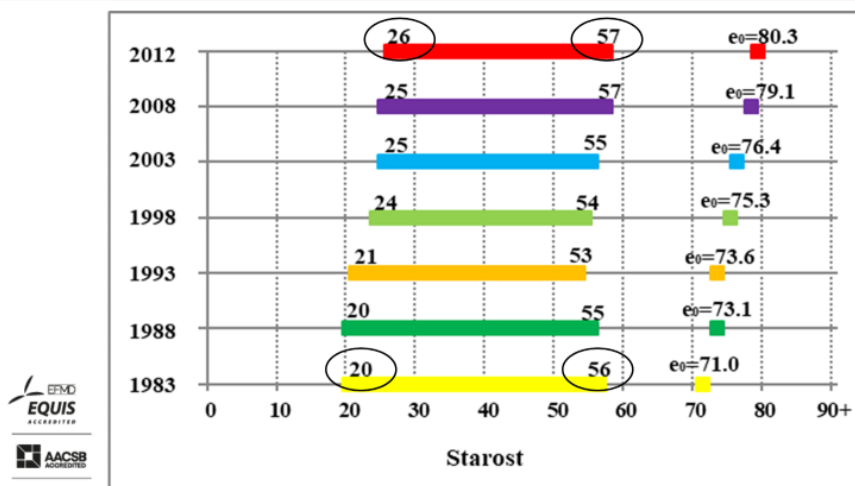
Ali smo ekonomski sistem prilagodili zaostrenim demografskim razmeram?

Tanja Istenič
Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

Posvet "Kako preprečiti izumiranje slovenskega naroda?"
Državni svet, 24. maj 2018

Razpon starosti, v kateri se v Sloveniji sami vzdržujemo, in pričakovana življenjska doba ob rojstvu (e_0) v izbranih letih 1983–2012

Vir: Istenič in Sambt, 2017 (AGENTA FP7 projekt).

5.10. Tine Kračun,

Priložnosti demografskih izzivov

Predstavi 5 demografskih izzivov: staranje prebivalstva, zdravstveno reformo, dolgoživo družbo, vključevanje starejših, Pokojninsko reformo.

**Inštitut za
strateške rešitve**

Spodbujanje mednarodnega povezovanja v podporo
trajnostnemu, gospodarskemu in družbenemu razvoju

 **izzivi
prihodnosti**

SLOVENSKO ZAVAROVALNO ZDRUŽENJE
Slovenski Inštitut Zavarovalnice

Ljubljana, 24. 05. 2018

||

PRILOŽNOSTI DEMOGRAFSKIH IZZIVOV.

1

||

V JAVNOSTI SPROŽITI USMERJENO RAZPRAVO O IZZIVIH DEMOGRAFIJE

- Spremembe se in se bodo dogajale
- Vplivale bodo na celotno družbo; najbolj pa na mlade.

KAJ SMO ŽELELI DOSEČI?

O IZZIVIH RAZPRAVLJATI

- S strokovno javnostjo
- Z različnimi starostnimi skupinami

DEMOGRAFIJO PREUČITI Z RAZLIČNIH VIDIKOV

- Javne finance
- Dinamičnost gospodarstva
- Družbena sfera

IZDELATI RAZLIČNE SCENARIJE RAZVOJA DOGODKOV

2

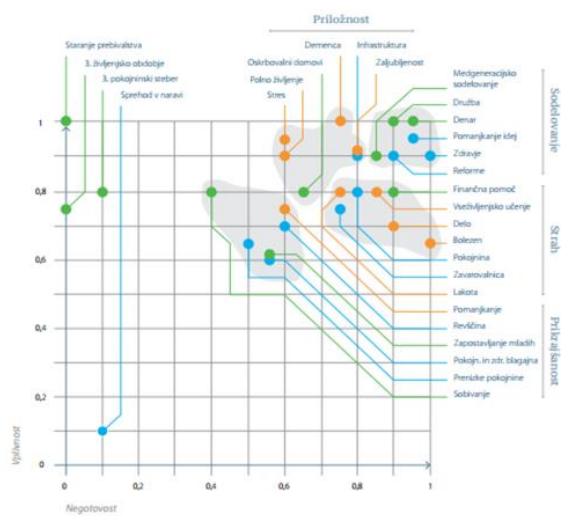
→ **POGLEJMO**

Izhodišči: Upi in strahovi.

Slika mogočih prihodnosti – negotovosti proti vplivnosti

4 RAZLIČNI SCENARIJI.

SODELOVANJE

STRAH

PRILOŽNOST

PRIKRAJŠANOST

7

ISR INSTITUTE FOR SOCIAL REFORM

Prvi scenarij
Sodelovanje

Ključne besede Razumeti življenja, sodelanje, medsebojni sodelovanje, reforme, ideje, skrb, solidarnost, dolgotrajna skrb, izobraževanje

Ključna sfera Družba, država

Ključni deležniki Inštitucije (Državni zbor RS, Vlada RS, ministrstva), nevladne organizacije, zdravstvene inštitucije, univerze in druge šolske ustanove

Ključni izziv Krepitve zavedanja politike o pomenu demografije

Drugi scenarij
Strah

Ključne besede Delo, pomanjkanje, plača, pokojnina, prispevki, socialna pomoč, brezposelnost, razočaranje

Ključna sfera Gospodarstvo

Ključni deležniki Inštitucije (Državni zbor RS, Vlada RS, ministrstva), zavarovalnice, državljan

Ključni izziv Vpliv na gospodarstvo

Tretji scenarij
Priložnost

Ključne besede Demenca, polarnost, stres, dostopnost domov, informacijska pomanjkanje, izboljšanje, zdravje, preživetje, ovisni, bipolariteta

Ključna sfera Družba

Ključni deležniki Inštitucije (Državni zbor RS, Vlada RS, ministrstva), državljan

Ključni izziv Krepitve zavedanja politike o pomenu demografije

Četrti scenarij
Prikrasnost

Ključne besede Solikvanje, revščina, pokojnine, reforma, zdravstvena reforma

Ključna sfera Država

Ključni deležniki Inštitucije (Državni zbor RS, Vlada RS, ministrstva), mladi, upokojeanci

Ključni izziv Pokojninska reforma, zdravstvena reforma, vključevanje starejših na trg dela

5 IZZIVOV DEMOGRAFIJE.

9

ISR

INSTITUT ZA STRATEŠKO
RAZISKOVAVALNO
POSREDOVANJE

DOLGOŽIVA DRUŽBA

Dolgoživa družba s seboj prinaša nove izzive in priložnosti, zaradi česar je potrebna krepitev zavedanja politike o pomenu in vplivu demografije na gospodarstvo in družbo.

VKLJUČEVANJE STAREJŠIH

Vključevanje starejših delavcev na trg dela mora postati ustaljena praksa. Vedno več starejših, tudi v Sloveniji, namreč potrebuje redne prihodke, saj nima dovolj prihrankov ali dovolj visoke pokojnine, ki bi jim omogočali človeka vredno življenje.

POKOJNINSKA REFORMA

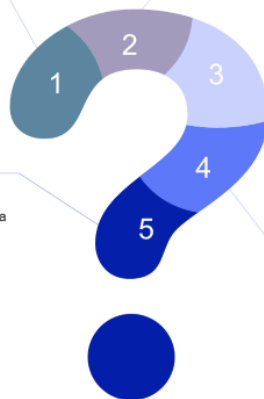
Potrebna je celovita, v krepitev socialne varnosti in tudi prek posameznikove iniciativnosti usmerjena reforma pokojninskega sistema, saj hitro starajoče se prebivalstvo predstavlja dodatno obremenitev za pokojninsko blagajno.

STARANJE PREBIVALSTVA

Staranje prebivalstva pomembno vpliva na gospodarstvo, saj demografija predstavlja najpomembnejši sekularni dejavnik stagnacije nacionalnih gospodarstev in svetovnega gospodarstva.

ZDRAVSTVENA REFORMA

Staranje prebivalstva predstavlja izziv tudi za zdravstveni sistem. Trenutna ureditev zdravstvenega sistema v Sloveniji ni zadovoljliva, saj bolnika ne postavlja na prvo mesto.

ISR

INSTITUT ZA STRATEŠKO
RAZISKOVAVALNO
POSREDOVANJE

INŠTITUT ZA STRATEŠKE REŠITVE.

S ČIM SE UKVARJAMO?

Smo svetovalni think-tank.

Od leta 2011 s svojim delom in neodvisnimi raziskavami tujim ter domačim podjetjem pomagamo premagovati poslovne ovire.

Gradimo mostove med zasebnim sektorjem, javnim sektorjem in civilno družbo.

Inštitut za strateške rešitve

Erbežnikova 2

1000 Ljubljana

Slovenija

Tel: 0599 26 591

E-Mail: info@isr.si

WWW: <http://www.isr.si/>

ISR Inštitut za
strateške rešitve

*Spodbujanje mednarodnega povezovanja v podpora
trajnostnemu, gospodarskemu in družbenemu razvoju*

5.11. Prof. dr. Jože Ramovš,

Razvoj sožitja za reševanje demografske krize

Rodnost je veliko prenizka (za tretjino) za naravno obnavljanje. Mlada generacija se težko vključuje. Srednja generacija zgodaj odhaja v pokoj. Naglo narašča delež tretje generacije.

INŠTITUT ANTONA TRSTENJAKA
za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje

Razvoj sožitja za reševanje demografske krize

Prof. dr. Jože Ramovš, Inštitut Antona Trstenjaka
za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje

Demografski posvet, Državni svet RS, 24. maj 2018

ANTON TRSTENJAK INSTITUTE
of Gerontology and Intergenerational Relations

*“Evropa se danes sooča
z demografskimi spremembami,
ki so po svojem obsegu in teži
brez primere.”*

= uvodni stavek Zelene knjige EU o odzivu na demografske spremembe (2005), ki ima
naslov:

Nova solidarnost med generacijami

DEMOGRAFSKO STANJE

1. Rodnost je veliko prenizka (za tretjino) za naravno obnavljanje starajočega se prebivalstva.
2. Mlada generacija se težko vključuje v samostojno zaposlitev in družinsko življenje.
3. Srednja generacija zgodaj odhaja v pokoj.
4. Naglo narašča delež tretje generacije, zlasti 85 +, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo in nego.

+ 4 SOCIALNO ANTROPOLOŠKA DEJSTVA

5. Mlada, srednja in tretja generacija niso med seboj dovolj povezane, da bi razvijale medgeneracijsko solidarnost.
6. Družina čedalje težje sama oskrbuje stare onemogle družinske člane.
7. Človek evropske kulture ne doživlja, da je starost enako smiselno in vredno obdobje v človeškem življenju, kakor sta mladost in srednja leta.
8. Otežen je prenos osnovnih socialnih vrednot iz roda v rod (solidarnost, poštenost, delavnost in duhovnost).

+ 2 NOVI GOSPODARSKI DEJSTVI

9. Ekonomska kriza, meje gospodarske rasti ob uničevanju okolja in razslojevanju ljudi.
10. "Selitev narodov" v Evropo (begunci in emigranti).

PROBLEM JE GROŽNJA IN PRILOŽNOST

- Današnje krize: ekonomska, okoljska, energetska in demografska
- Problem (gr.) = križišče v boljši razvoj ali propadanje; kriza (gr.) = presoditi smer. *Stiska je največja energija*

TRI ODLOČILNE NALOGE ZA REŠITEV DEMOGRAFSKE KRIZE

1. Humana in vzdržna dolgotrajna oskrba.
2. Gospodarski razvoj ob staranju delovne sile.
3. Vzgoja in izobraževanje vseh ljudi za novo solidarnost med generacijami.

KLJUČ ZA REŠEVANJE VSEH TREH NALOG:
UČITI SE KOMUNICIRANJA IN SODELOVANJA

EPOHALNE PRILOŽNOSTI – KORISTI V DEMOGRAFSKI KRIZI

- Biološka razorožitev
- Biološka upočasnitev
- Preživetvena nuja, da razvoj “orodij” za oblikovanje lepega sožitja v družini, v službi in v skupnostih dohiti materialno raven razvoja
- Nemočni in močni so neločljiva sinergična komplementarna celota – eni drugim so pogoj za preživetje in razvoj

*20. stoletje otroka je prešlo v
21. stoletje starih ljudi –
razvojno grožnja in priložnost,
da kakovost sožitja in sodelovanja
v družini, službi in družbi
dohiti materialno blaginjo*

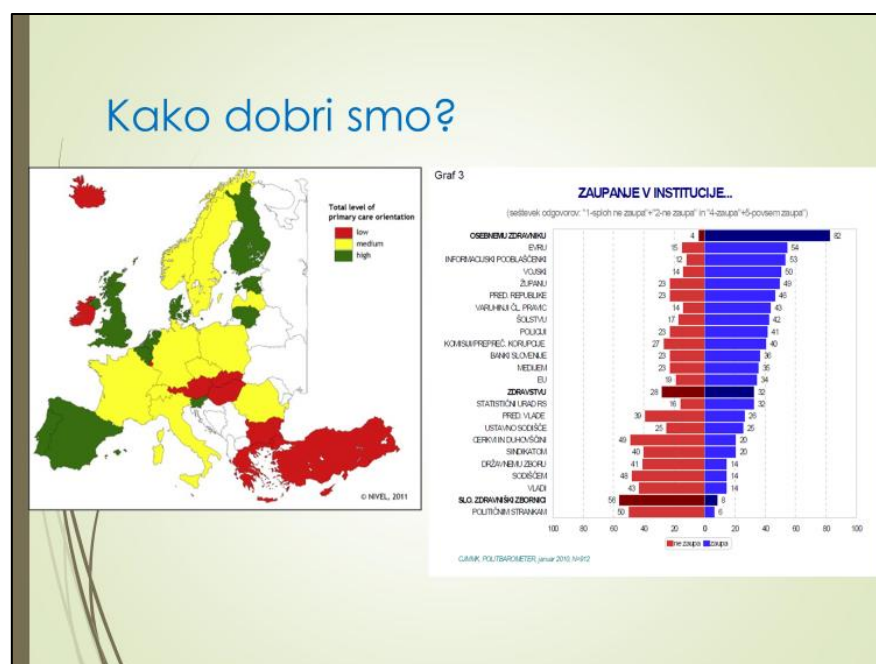
5.12. Doc. dr. Janez Rifel,

Močna družinska medicina je najboljši način zdravstvene obravnave starajočega se prebivalstva

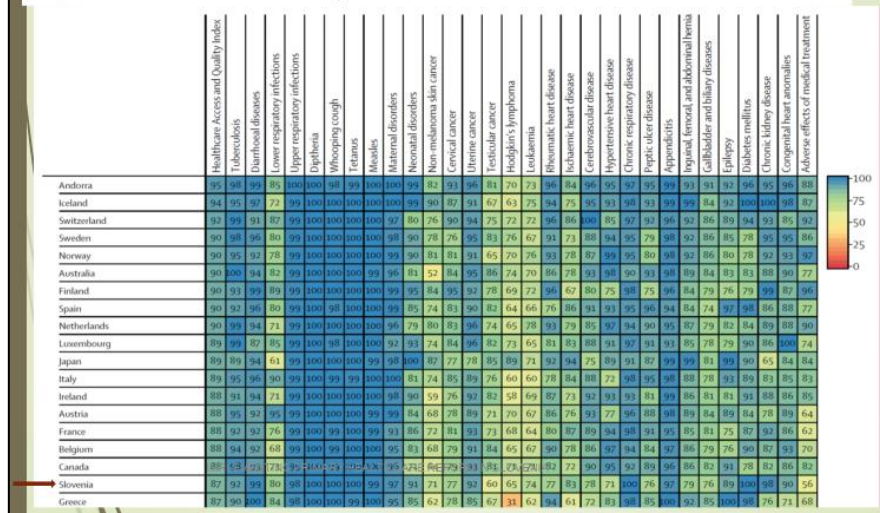
Za boljše življenje starejših je ključnega pomena močna družinska medicina, kjer pa se pojavlja kadrovski primanjkljaj.

Močna družinska medicina je najboljši način zdravstvene obravnave starajočega se prebivalstva

Doc. dr. Janez Rifel
Univerza v Ljubljani
Medicinska fakulteta
Katedra za družinsko medicino

Healthcare Access and Quality Index based on mortality from causes amenable to personal health care in 195 countries and territories, 1990–2015: a novel analysis from the Global Burden of Disease Study 2015

Razlogi

- Tradicija
- Znanje
- Akademski položaj in odmevnost
- Mednarodno sodelovanje
 - Raziskovalni projekti
 - Mednarodna združenja (npr. WONCA)
- Uspešna realizacija:
 - Referenčne ambulanse
 - Učne ambulanse ?!

Izzivi

- Pacient v središču:
 - Integrirana in personalizirana oskrba naproti fragmentaciji
- Kadrovski primanjkljaj
- Financiranje:
 - Količina in način
- Timsko delo:
 - Sodelovanje naproti tekmovanju
- Skupnostna primarna raven zdravstvene oskrbe:
 - Zdravstveni domovi in koncesionarji
- Uvajanje inovacij

5.13. Prof. dr. Eda Bokal Vrtačnik,

Postopki OBMP:in demografski kazalci

Postopki OBMP:Danska : 6.2 %, SLO: 6 %, Francija: 2.2 %, UK: 2.4 %, Italija: 1.9 %, Hrvatska: 4309 postopkov, Slovenija: 3671.

POSTOPKI OBMP IN DEMOGRAFSKI KAZALCI

Vrtačnik Bokal Eda

NATALITETA

Zdravi ljudje z normalno reproduktivno sposobnostjo - vplivajo na nataliteto

Vsak 6 ali 7 par se srečuje s problemom neplodnosti ali z zmanjšano plodnostjo

POSTOPKI ZTO

Ali otroci s postopki ZTO predstavljajo dovolj velik delež, da lahko govorimo o pozitivnem vplivu na demografske kazalce?

V SLO: 6 + 4 postopki ZTO

6% rojenih po postopkih ZTO

SLO: >1000 otrok/leto
3 otroci v enem dnevu.

Odgovor: rojeni po postopkih ZTO pomembno vplivajo na demografske kazalce.

PRIMERJAVA Z EVROPO 38 držav

Danska : 6.2 %

SLO: 6 %

Francija: 2.2 %

UK: 2.4 %

Italija: 1.9 %

Markentiški pristop - slabo vpliva na delež rojenih otrok po ZTO

Hrvatska: 4309 postopkov (disperzija)

Slovenija: 3671 postopkov

Osnovna košarica?

NATALITETA

Pomebna velikost številke rojstev

To nas ne sme odvrnati od razmišljanja in dejstva, da prav **vsak otrok velja**

Shranjevanje genetskega materiala
(večje 5 letno preživetje, boljša kvaliteta življenja, v prihodnosti biološki starši)

PGD - predimplantacijska genetska diagnostika

30 LET

SLO- že premaknili s prvim rojstvom v 30 leta (zmanjševanje ovarijske funkcije)

Po 35 letu - prične izrazito zmanjševati

Dolžni vzpodbujati rojevanje v najoptimalnejšem obdobju do 30 let

Težko razumljivo, da bi na to vplivala samo želja po karieri, slabe socialne in finančne prilike. Mora biti še nekaj, česar ne prepoznamo.

NATALITETA

življenja ne moreš kupiti

nikogar ne moreš prisiliti v nosečnost

temeljna težava- strah da svojemu otroku ne
bom dovolj dober roditelj

STRAH-DESTRUKTIVNO ČUSTVO

vsiljevanje družbenih vzorcev:

biti najproduktivnejši, najboljši, najustvarjalnejši,
nezmotljiv in kako živeti v potrošniški blaginji

5.14. Anton Bajec,

Delovanje 43. člena Ustave Republike Slovenije

Izumiranje slovenskega in evropskih narodov je posledica družbene bolezni. Povzročitelj je diskriminacija najmlajših.

Anton Bajec

Prispevek na posvetu Državnega Sveta RS dne 24.05.2018
z naslovom **KAKO PREPREČITI IZUMIRANJE
SLOVENSKEGA NARODA?**

Delovanje 43. člena USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE

1/13/2019

1

Vzrok(i) izumiranja slovenskega in evropskih narodov

- Izumiranje je posledica epidemije kronične družbene bolezni.
- Njen povzročitelj je **en sam** in se skriva v diskriminaciji najmlajšega dela državljanov na volitvah in v zakonih. Navajanje več vzrokov pomeni neznanje ali špekulacijo.
- Izumiranje je mogoče ustaviti le z odpravo vzroka. Vsako drugo početje je bilo in bo neuspešno in porazno.

1/13/2019

2

Raziskave vzrokov izumiranja v preteklosti so se nanašale na:

- Ozadje razvrednotenja starševstva
- Izključitev višje sile
- Zakonitost podcenjevanja starševstva
- Ustavo kot sumljivi temelj zakonov.
- Dvom v t.i. splošno volilno pravico.
- Dvom v proklamirano demokracijo, ker vsebuje diskriminacijo.

1/13/2019

3

Inštitut za starševstvo in družino

- Je deloval v Sloveniji in v institucijah EU od l.2004 do 2013 ob delni pomoči MDDSZ.
- Njegovo poslanstvo je bilo strokovno raziskati in javnosti predstaviti glavni vzrok nizke rodnosti in izumiranja narodov.
- Naloga inštituta je bila uspešno opravljena z oblikovanjem predloga za dopolnitev 43.člena Ustave RS, v katerem se tradicionalno skriva vzrok nizke rodnosti

1/13/2019

4

43.čl. Ustave RS kot vzročna diskriminacija za Evropo

- 43. čl.Ustave RS je oblikovan po vzoru drugih evropskih držav (dr.France Bučar)
- Diskriminacija mladoletnih pri v.p. in njena posledica je enaka v vsej Evropi.
- Podcenjuje državotvornost družine.
- Diskriminacija-nepriznavanje volilnih glasov mladoletnim (43.čl.Ustave) je izvor izumiranja evropskih narodov.

1/13/2019

5

Samospodbujevalni začarani krog nizke rodnosti

- 1.Takojšnje finančne koristi od nerojenih otrok.
 2. Preusmerjanje deleža BDP v ekonom.razvoj.
 3. Povečanje uspešnosti izvoljenih oblasti.
 4. Napredovanje nizke rodnosti in zmanjševanje deleža BDP za mladino.
 5. Padanje politične moči starševstva.
 6. Neodgovornost izvoljenih nosilcev oblasti za dolgoročne posledice politike nizke rodnosti.
- Nizka rodnost naj bi bila "posledica razvoja" zaradi (samo)cenzure znanosti.

1/13/2019

6

Dosedanje predstavitev delovanja 43. člena Ustave RS kažejo

- skrb zaradi neznanih lastnosti ustave
- željo po odpravi diskriminacije mladine kot ustavne napake
- da značilne skupine branijo sedanji 43.čl.
- začudenje, da razkritje škodljivega delovanja volil. pravice izvira iz Slovenije.
- zaskrbljenost nad neznano možnostjo razvoja odnosov med ljudmi.

1/13/2019

7

Odnos izvoljenih nosilcev oblasti

- Nekateri kažejo okuženost z diskriminacijo t.i. splošne volilne pravice.
- Nekateri so sprijaznjeni z izumiranjem naroda, čeprav ga je mogoče ustaviti z odpravo njegovega vzroka.
- Dajo vedeti, da se bodo prilagodili novim razmeram, ko bo iz volilne pravice umaknjena diskriminacija.

1/13/2019

8

Posledice diskriminacije mladine pri volilni pravici (za dvomljivce)

- EU je v nekaj desetletjih izgubila približno 50 milijonov mladih ljudi, Slovenija pa približno 300 tisoč.
- Letni "profit Slovenije" od izgubljenih mladih ljudi je najmanj eno milijardo evrov.
- Izgube mladih ljudi zaradi diskriminacije po 43. členu Ustave RS so bistveno večje kot izgube v drugi svetovni vojni.
- Ustalno umikanje Evrope na svetovno obrobje.

1/13/2019

9

Vidni in prikriti del volilne pravice

- T.i. splošna volilna pravica naj bi bila nedotakljiva, ker naj bi bila le koristna.
- Vidni del v.p. je volilna pravica odraslih.
- Prikriti del - zamolčan volilni glas otrok izhaja iz diskriminacije otrok, ker ti sami niso sposobni voliti. Bistveno je, da je nujno in izvedljivo upoštevanje njihovih interesov na volitvah.

1/13/2019

10

Koraki razvoja sodobne volilne pr.

1. Nasilje kot podlaga za priznanje volilne pravice najprej moških in nato še žensk.
3. Nemoč otrok-opravičilo za diskrimin. pri v.p.
4. Dejanska (ne)odgovornost izvoljenih nosilcev oblasti za politiko izumiranja evropskih narodov.
5. Odprava nenamerne diskriminacije s priznanjem volilnih glasov otrok.
6. Pozitivna je vloga Državnega Sveta RS kot institucije, neodvisne od 43.člena Ustave RS.

1/13/2019

11

Nadrejeni 43. čl. Ustave RS zanika:

20 podrejenih členov: 1., 2., 3., 4., 14., 15., 22., 44., 50., 53., 54., 55., 56., 57., 80., 82., 103., 104., 107. in 149. člen, kar pod vprašaj postavlja smiselnost ustave.

Ali je Državni Zbor že sposoben odpraviti diskriminacijo po 43.čl. Ustave RS???

Kaj pomeni prisega na tako ustavo? Kako Ustavno sodišče upošteva zanikane člene.

1/13/2019

12

Predlog odprave diskriminacije otrok in staršev v 43. čl.Ustave

Doda naj se mu nasledje besedilo:

**“Vsakemu državljanu pripada volilni glas.
Volilni glas mladoletnega državljana
lahko v njegovem imenu uveljavi eden od
njegovih staršev oz. zakoniti zastopnik.”**

1/13/2019

13

Po predlagani dopolnitivi 43. člena Ustave RS naj

- se uvede 18-letno prehodno obdobje
- se spremembe izvajajo postopno.
- sprememba ne prinese dodatnega prikrajšanja staršem otrok, ki so že ali bodo polnoletni prej kot v 18 letih.
- se uvede trajni razvojni program ravnotežja med mlado, srednjo in staro generacijo.

1/13/2019

14

Izziv kandidatom na volitvah

- Politične stranke oz. njihovi kandidati za politične funkcije naj dobijo možnost, da izrazijo svoje stališče do diskriminacije otrok, staršev oz. družine po 43. členu Ustave;
- Zanimivo bi bilo vedeti kateri izvoljeni nosilci oblasti zagovarjajo diskriminacijo po 43. členu Ustave RS;

1/13/2019

15

Slovenski in drugi evropski narodi so žrtve

- porazne diskriminacijske in samogenocidne politike, ki jo mogoče nevede vodijo izvoljeni nosilci oblasti.
- neodgovornega kovanja kratkoročnih dobičkov, ki mladi generaciji že desetletja jemljejo možnosti za ustvarjanje družine.

1/13/2019

16

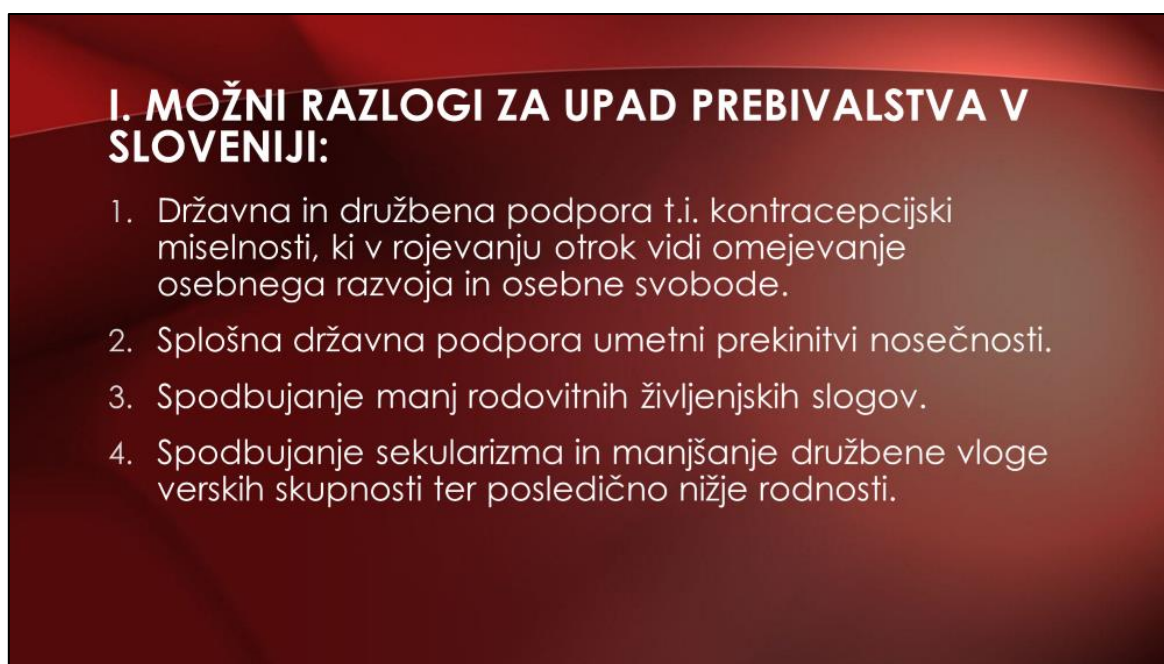
Zaključek

- 43.čl.Ustave je potrebno dopolniti, da ne bo več zanikal drugih ustavnih členov.
- Predlagana dopolnitev 43. člena Ustave RS ne bo bo državljanom RS dala nič novega ampak le tisto, kar že zagotavlja, vendar le navidezno,
- Ali je diskriminacija po 43.členu še mogoče zagovarjati in vzdrževati drugače kot zlonamerno?

5.15. Doc. dr. Tadej Strehovec,

Prihodnost pripada verskim skupnostim: Pozitivni vpliv religij na rodnost

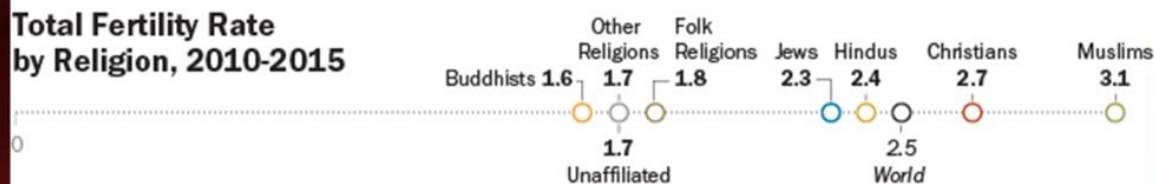
Upadanje prebivalstva v Sloveniji in Evropi je nesporno. Verno prebivalstvo pa ima normalno rodnost.

II. VERSKA PREPRIČANJA VPLIVAJO NA RODNOST

- Pew research centre: »The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050« (http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/11/2015/03/PF_15.04.02_ProjectionsFullReport.pdf)

Total Fertility Rate by Religion, 2010-2015

Source: The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050

PEW RESEARCH CENTER

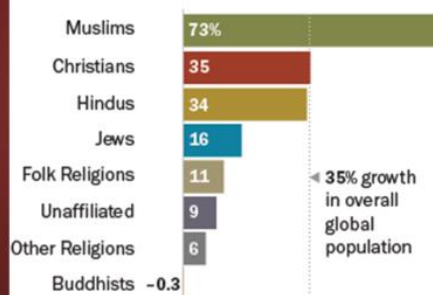
II. VERSKA PREPRIČANJA VPLIVAJO NA RODNOST

- Pew research centre: The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050, (http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/11/2015/03/PF_15.04.02_ProjectionsFullReport.pdf)

Islam Growing Fastest

Muslims are the only major religious group projected to increase faster than the world's population as a whole.

Estimated change in population size, 2010-2050

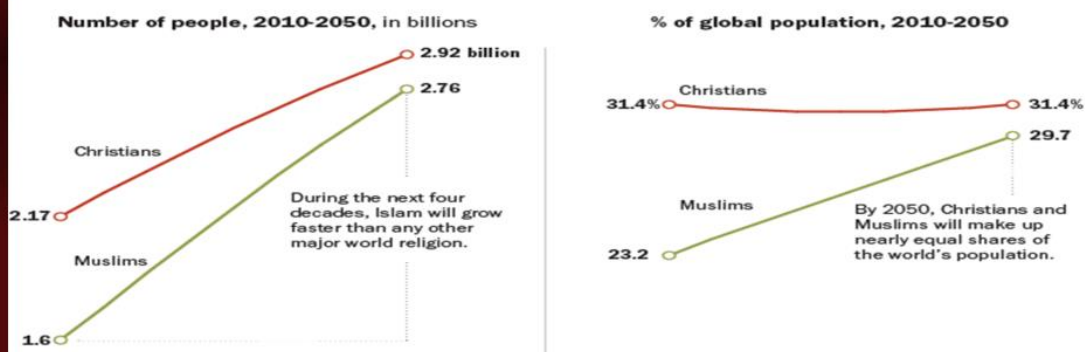
Source: The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050

PEW RESEARCH CENTER

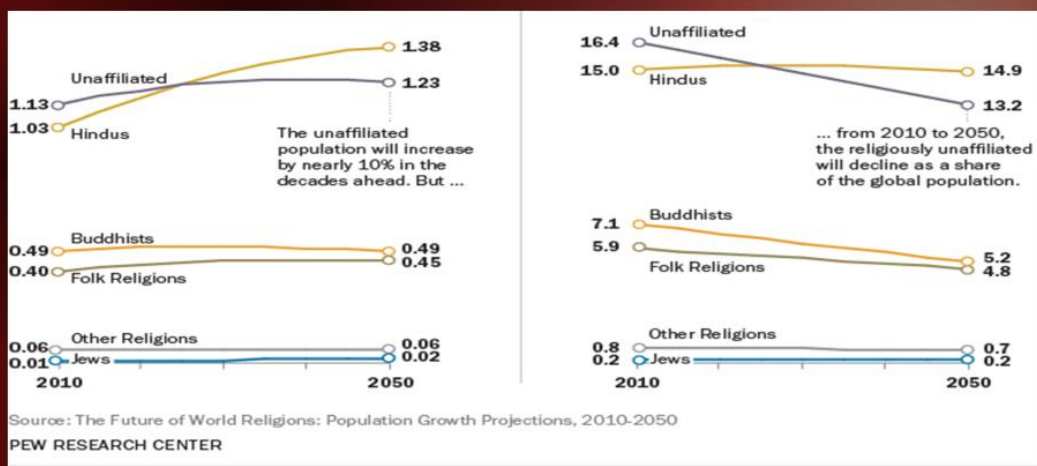
II. VERSKA PREPRIČANJA VPLIVAJO NA RODNOST

Projected Change in Global Population

With the exception of Buddhists, all of the major religious groups are expected to increase in number by 2050. But some will not keep pace with global population growth, and, as a result, are expected to make up a smaller percentage of the world's population in 2050 than they did in 2010.

II. VERSKA PREPRIČANJA VPLIVAJO NA RODNOST

III. STRATEGIJE ZA DVIG RODNOSTI

1. Uredi delovanje verskih skupnosti v vseh segmentih (kulturnem, šolskem, dobrodelnem itd).
2. Pozitivno afirmira delovanje verskih skupnosti v javnih šolah in družbi.
3. Spodbuja materinstvo in očetovstvo v šolskih programih in mlade usposobi za materinstvo in očetovstvo.

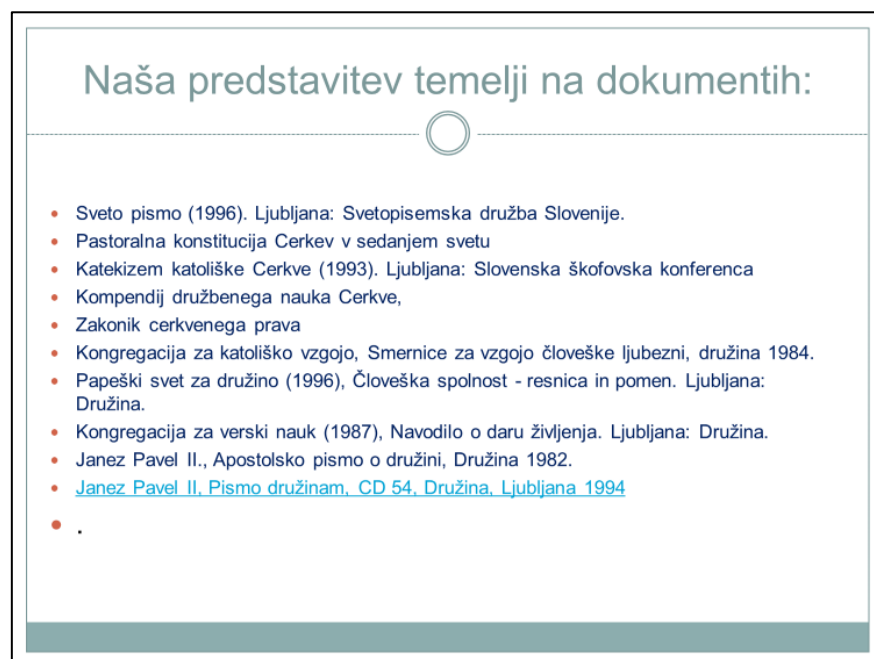
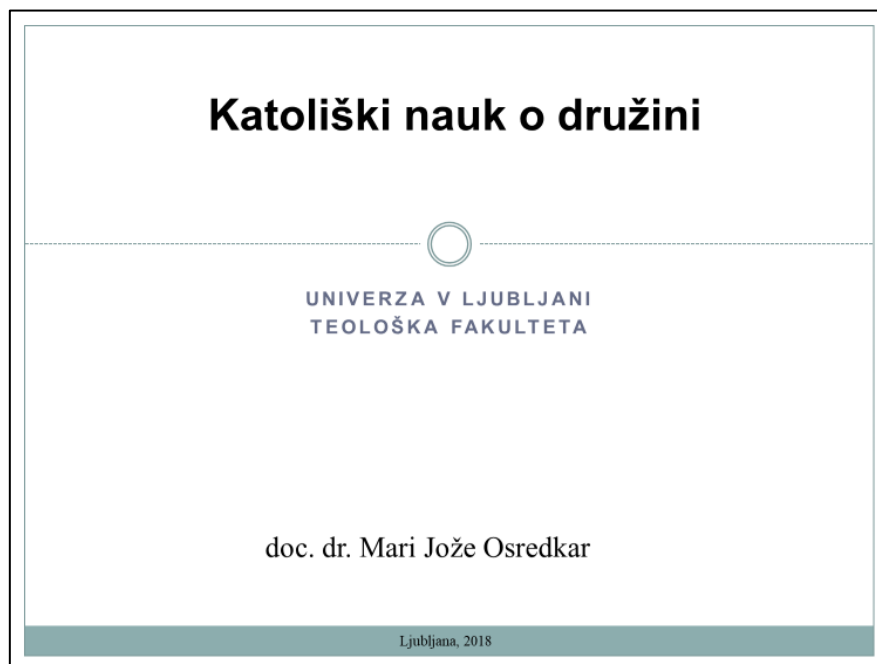
Najlepša hvala.

5.16. Doc. dr. Mari Jože Osredkar,

Katoliški nauk o družini

Predstavi temelje zakonske družbe in odnosov med moškimi in ženskami po katoliškem nauku.

Govor o družini začnemo s predstavitvijo zakonske zveze, ki je temelj družine.

- »Zakonska zveza ni kakršna koli zveza med človeškimi osebami. Zakonsko zvezo je ustanovil Stvarnik, deležna je lastne narave, bistvenih značilnosti in namenov. Nobena ideologija ne more zbrisati iz človeškega spoznanja gotovosti, da obstaja zakonska zveza samo med dvema osebama različnega spola.« (Prim. Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu (1965, 48). Človek kot Božja podoba je ustvarjen kot »moški in ženska« (1 Mz 1,27).
- »Zakonska zveza s katero mož in žena ustanovita celovito življenjsko skupnost in je po svoji naravi naravnana **v blagor zakoncev in roditev ter vzgojo otrok**, je med krščenimi od Kristusa Gospoda povzdignjena v dostojanstvo zakramenta« (Kan. 1055 §1). – vidno in učinkovito znamenje BOžje milosti.

V katoliški Cerkvi je zakonska zveza nerazvezna:

- V Apostolskem pismu o družini je Janez Pavel II. (op. cit.: 24) poudaril: »Med najvažnejšimi in najnujnejšimi nalogami zakonskih parov v našem času je pričanje za neprecenljivo vrednoto nerazvezljivosti in zakonske zvestobe ... hvalim in osrečujem tiste številne zakonske pare, ki kljub znatnim težavam ohranjajo in razvijajo vrednoto nerazvezljivosti: s tem preprosto in pogumno izpolnjujejo zaupano jim nalogo.«

Govor o družini nadaljujemo s pravicami otroka. Zarodek je od spočetja dalje človeško bitje; zarodek je človeška oseba.

- **“Želja po materinstvu in očetovstvu ne upravičuje nobene »pravice do otroka«, pač pa so očitne pravice tistega, ki prihaja na svet. Temu je treba zagotoviti najustreznejše bivanjske razmere s trdno – na zakonu in komplementarnosti dveh podob, očetovske in materinske – utemeljeno družino.”**(Kompendij družbenega nauka Cerkve, čl.235)
- **“Otrokove pravice morajo biti zavarovane s pravnim redom... *Prva otrokova pravica pa je, »da se rodi v pravi družini«*, pravica, katere spoštovanje je bilo vedno težavno in ki pozna danes zaradi razvoja genetske tehnologije nove oblike kršitev.”**(Kompendij družbenega nauka Cerkve, čl. 244).

Država imam dolžnost, da varuje družino in otroke :

- **“Politična skupnost ima dolžnost, da družino spoštuje, jo podpira in ji zagotavlja predvsem:**
- **– svobodo, da si osnuje svoje ognjišče, da ima otroke in jih vzgaja v skladu s svojimi nravnimi in religioznimi prepričanji;**
- **– zaščito trdnosti zakonske zveze in družinske ustanove;**
- **– svobodo, da izpoveduje svojo vero, jo predaja naprej, vzgaja v njej svoje otroke s potrebnimi sredstvi in ustanovami;**
- **– pravico do zasebne lastnine, svobodo, da osnuje podjetje, dobi delo, stanovanje, pravico, da se izseli;**
- **– na podlagi institucij dežele pravico do zdravstvenega varstva, do pomoči za ostarele in do družinskih doklad;**
- **– zaščito varnosti in zdravstva, zlasti z ozirom na nevarnosti kot so mamila, pornografija, alkoholizem, itd.**
- **– svobodo, da skupaj z drugimi družinami osnujejo združenja in da so tako zastopane tudi pri civilnih oblasteh. (Katekizem Katoliške Cerkve, čl. 2211)**